

MİMAR SİNAN

4. P. S. Büyük Üstadın Mesajı ..... Nafiz EKEMEN
9. Büyük Ada'da İlgı Çeken İkl Yapı ..... Reşat ATABEK
23. La Recherche Du Salut Dans La Révélation
D'Hermes Trismégiste ..... Leon KOEN
34. İkinci Dünya Savaşında Norvec'te Masonluk ..... Sahir ERMAN
40. Sorular ..... Raşid TEMEL
41. İçgüdü ..... Bürhanettin CANKAT
49. Masonlukta Şkil ve Ruh ..... Ekrem GÜRENLİ
55. Nür ve Ziya ..... Tayfur TARHAN
61. Yapabilirim Diye Düşünürseniz Yapabilirsiniz! Mukbil GÖKDOĞAN
65. Arşivimizden Belgeler ..... Suha UMUR
71. Ünlü Masonlar ..... Sahir ERMAN — Suha UMUR
75. Haberler ..... Mimar SİNAN
78. Olayların İçinden ..... Sahir ERMAN
79. Aramızdan Ayrılanlar ..... Mimar SİNAN

MİMAR SİNAN

**Gevşeklik göstermeyin,
endişe etmeyin. İnanıyorsanız, mutlaka yenersiniz.**

Kur'an-ı Kerimden

Kapak kompozisyonu : Őinasi BARUTÇU

YENİLİK BASIMEVİ — TİPO — OFSET

Tel : 27 11 53 — İSTANBUL — 1 9 7 6

MİMAR SİNAN

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locasının
tarihî, çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.

Sahibi ve mes'ul müdürü : Hayrullah ÖRS

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR, PARA İLE SATILMAZ

1976

Nuruziya sokağı 25, Beyoğlu, Tel : 49 47 53

SAYI : 21

4. P. S. Büyük Üstadın Mesajı ..... Nafiz EKEMEN
9. Büyük Ada'da İlgi Çeken İki Yapı ..... Reşat ATABEK
23. La Recherche Du Salut Dans La Révélation
D'Hermes Trismégiste ..... Leon KOEN
34. İkinci Dünya Savaşında Norveç'te Masonluk ..... Sahir ERMAN
40. Sorular ..... Raşid TEMEL
41. İçgüdü ..... Bürhanettin CANKAT
49. Masonlukta Şekil ve Ruh ..... Ekrem GÜRENLİ
55. Nûr ve Ziya ..... Tayfur TARHAN
61. Yapabilirim Diye Düşünürseniz Yapabilirsiniz! Mukbil GÖKDOĞAN
65. Arşivimizden Belgeler ..... Suha UMUR
71. Ünlü Masonlar ..... Sahir ERMAN — Suha UMUR
75. Haberler ..... Mimar SİNAN
78. Olayların İçinden ..... Sahir ERMAN
79. Aramızdan Ayrılanlar ..... Mimar SİNAN

P.S. BÜYÜK ÜSTADIN MESAJI

Masonik Giyim - Masonik Kuşam

Gördüklerime ve okuduklarıma (*) dayanarak, Masonik giyim ve Masonik kuşam mefhumlarını izaha çalışacağım :

«MASONİK GİYİM» tabirinden maksat, görevli ve görevsiz bütün Kardeşlerin, Loca çalışmalarına ne kıyafette gelmeleri, «MASONİK KUŞAM» tabirinden maksat ta, «Görevlilerin» bu «kıyafete neler ilâve etmeleri» gerektiğini ifade etmektir.

Almanya, Avusturya, Danimarka, Fransa İskoçya, İsviçre Büyük Localarının ve bu obedyanslarda, muhtelif ritlerde, muhtelif riütellere göre çalışan çeşitli locaların her üç derece mesaisine katılmak mutluluğuna eriştim.

(*) E. Lennhoff/O. Posner : Internationales Freimaurerlexikon, 1932 baskısı .

Aşağıda «masonik kuşam» kısmında bir az daha tafsilâtlı olarak değineceğim gibi «kuşam» konusunda localar bir çok fantazilere yer vermişler, en açık gök mavisinden, koyu lâciverde kadar bütün nüanslara yayılarak «mavi» rengine sadık kalmakla beraber çeşitli süslemelere imkân bırakmışlardır.

Amma, bütün bu renk, şekil ve Resim âlemi içinde «MASONİK GİYİM» sıkı kaidelere bağlanmıştır: operatif Masonluk devrinde, loca çalışmalarını nasıl bir dinî kisveye bürnmüş ise, nasıl bir âyin şeklinde cereyan etmiş ise, spekülâtif Masonluk bu niteliğini, bu görünüşünü, hiç olmazsa garp masonluğunda, muhafaza edegelmiştir.

Görevli, görevsiz, bütün kardeşler, beyaz eldiven, beyaz gömlek, celseyi idare eden Büyük Üstat, Üstadı Muhterem veya diğer bir görevli, frak ve silindir şapka; diğer görevliler hepsi aynı olmak üzere, frak veya smokin: sütunlardaki kardeşler hepsi aynı olmak üzere, smokin veya koyu elbise, siyah papiyon, Almanya'da beyaz papiyon kravat giyerler. Almanya ve İsviçre'de Üstat celseleri - ikafı yapılacak kardeş hariç - bütün loca, frak ve silindir şapka giymiştir. Silindir şapka bütün celse boyunca muhafaza olunur. Yalnız celseyi idare eden üstat, celseyi açtıktan sonra şapkayı çıkarır ve kapatmak için tekrar giyer. (İskoçya'da, milli elbiseler giyiliyor, ancak bunlar da günlük elbiseler olmayıp, gece giyilen elbiselerdir)

Bu imrenilecek, kıskanılacak sahne içinde yapılan çalışmaların başka bir renk, başka bir heybet içinde geçtiğini ve daha derin izlenimler bıraktığını ifade etmekle beraber, hiç olmazsa bugün için bunun camiamız içinde genellikle tatbikine imkân olmadığını kabul etmek zorundayız.

Amma, eldivensiz, kravatsız, alacalı bulacalı veya «balıkçı» diye anılan gömlekler, açık renk veya ekose elbiselerle çalışmalara katılmak, hattâ çalışmalarını yönetmek caiz midir?

Bu söylediklerimde her hangi bir abartma yoktur: manzara gözlerimizin önündedir. Her halde, her Kardeşimizin, beyaz bir gömleği, koyu renk bir elbisesi vardır. İki haftada bir cereyan eden toplantıya bu kardeşimizin, bu giysileri ile gelmesini istemek, ondan büyük bir fedakârlık dilemek değildir. Amma, bu sayede, localarımızı davetiyelerinin hemen hemen hepsinde yer alan «Kıyafet konusundaki gelenekleri hatırlatırız» gibi ikazlardan, bir bakıma utandırıcı olan uyarılardan kurtulmuş oluruz.

Önümüzdeki dönemde görevi devir alacak kardeşlerden bu hususta gayret göstermelerini istemek hepimizin hakkıdır.

Masonik Kuşam, (Regalia, clothing) adıyla anılan giysiler, bütün derece ve seviyedeki loca çalışmalarının muntazam ve geçerli sayılması için görevlilerin takmak zorunda oldukları kordon, eşarp ve bijulardır.

Operatif Masonluk devrinde, yönetici, görevli ve mesaiye katılan masonlarda «Kuşam» yoktu. Mesaiyi remz etmek için, spekülatif masonlar, kuzu derisinden yapılmış önlüğü ilk simge olarak kullanmışlardır. Bu beyaz renkli kuzu derisi önlüğün menşei nedir? Bunun hakkında bilgi sahibi değilim. Ancak, Lennhoff'un dediğine göre, tarihçe bilinen ilk önlük İngiltere Büyük Locası'nın en eski locası olan «Melrose Lodge» da mahfuzdur ve bu önlük yelken bezinden ma-

mûldür. Bu önlük ne tarihte yapılmıştır. Bunun hakkında da bilgi sahibi değilim. Ancak, Anderson Anayasasının 1723 baskısının kabında önlük ve eldiven görünmektedir.

İngiltere Büyük Locasının 1727 yılı üç aylık toplantısının tutanağında, Büyük Üstada ve İki Nazıra beyaz kordelaya bağlı bir biju verilmiştir. 1731'de, Desaguliers'nin teklifi üzerine, şu kuşam kabul edilmiştir: Büyük Üstat, Büyük Üstat Kaymakamları, Büyük Nazırlar, dizbağı nişanının kordelâsının rengi o tarihte mavi olarak değiştirildiği için, beyaz kordelâ yerine mavi kordelâya asılmış altın biju; mavi kordelâ ile çevrilmiş beyaz kuzu derisi önlük; Loca Görevlilerinin kordelâları üç sene sonra, 1730'da maviye kalbedilmiştir. O tarihlerde, teşrifatçıların ve kılıç taşıyan kardeşin kordelâları kırmızıdır.

Ö tarihlerde önlükler gayet sadedir. Yalnız İngiltere Büyük Locasında, köşelere, derecelere göre, bir, iki veya üç kokard konmaktadır. 18. yüzyıldan sonradır ki, altın saçaklar, püsküller, nakışlar kullanılmağa başlandı.

1830'da Büyük Üstat bulunan Prens dö Gal için yeni bir kıyafet nizamı kabul edildi ve ona kıyasen, bir çok obedyansta Büyük Üstatlar madeni eşarplar taşımaktadırlar.

Yukarıda bir nebze bahsettiğim gibi, aslında, bütün mason dünyasını kapsayan bir kıyafet nizamı yoktur. Büyük Loca görevlileri, Almanya'da siyah, İngiltere ve İskoçya'da yeşil, Danimarka'da beyaz takımlar kullanmaktadırlar.

Fakat kuşam bahsinde de müşterek olan nokta, çalışmaların düzenli, verilen kararların geçerli olması için, görevlilerin, usulüne göre kuşanmış

olmalarına bağlıdır. Bu kuşam, yalnız Loca içindeki çalışmalarda kullanılır: bunlarla dış dünyadaki gösterilere katılmak, kesin surette yaksaktır: Yalnız Amerika kıtasında, Büyük Üstat, resmi kuşamlarla, haricî toplantılara katılma izni verebilir.

Remzî Masonluğun paralelinde, felsefi dereceler de, kuşam konusuna önem vermişlerdir. Yalnız burada dikkat edilecek husus şudur ki, hangi Rit olursa olsun, felsefî derecelerın kuşamları, remzî masonlukta olduğu gibi, fantezilere bırakılmamıştır ve memleketin milli bir remzinin ilâvesinden, değiştirilmesinden ibaret ufak tefek değişiklikler haricinde (Bizim Ay-Yıldızımız gibi) dünyanın her yerinde aynı normlara tabi bulunmuşlardır.

Nafiz EKEMEN
Büyük Üstad

ARAŞTIRMA

Büyük Adada ilgi çeken iki yapı

REŞAT ATABEK

Türk masonluk tarihi yazılırken, memleket sınırları içinde mevcut yapılarda görülen sembollerin bilinmesinde büyük yarar vardır. Bu semboller bazen isteyerek, bir amaca hizmet etmek için çizilmiş, bazen de bilinç altının etkisi sonucu şekillendirilmiştir. Anadolu'da tarih boyunca müteaddid uygarlıklar hüküm sürmüştür, bunların kalıntıları arasında ayrıca masonları ilgilendirebilecek pek çok semboller mevcuttur. Bunların teker teker değerlendirilmesi ve taşıdıkları anlamların ortaya konulması, geçmiş devrelerin inançlarının aydınlığa kavuşması için yardımcı olabileceği gibi, yaşamakta olan toplumların dünya görüşleri hakkında da ilgi çekici açıklamaların sağlanmasına yardımcı olabilir:

Bu yazımızla İstanbul'da iki yapı hakkında bilgi vermeğe çalışacağız. Temenni etmek isteriz ki memleketin muhtelif mıntıkları titizlikle taranıp elde edilecek sonuçlar değerlendirilsin.

BİRİNCİ YAPI

Büyük Adada vapurdan çıkıp sola sapıldıkta ve Madene doğru gidildikte, ana cadde üzerinde iskeleye nazaran 1500 ile 2000 metre mesafede, yolun solunda, 1 No. lu resimde görülen binaya rastlanılmaktadır. Bina tapuda 63 ada, 5 parsel sayı altında kayıtlıdır. Evin No. sı 23 dür.

Binada görülen özellikler

Binayı sokaktan ayıran demir parmaklık mevcuttur. Bu parmaklıklar üzerinde demirden yapılmış müteaddid aralar mevcuttur. Binaya yoldan küçük bir köprü ile geçilir. Binanın dışında ilgi çeken 3 hususa işaret etmek gerekir:

1 — Kapının önünde yuvarlak iki sütun mevcuttur. Bu sütunların taşıyıcı vasıfları yoktur, kapı önü çıkıntısını gerçekten taşıyan ayrıca dört köşe iki sütun vardır.

2 — Kapı önü çıkıntısının üstünde bir üçgenin çizilmiş olduğu görülür. Üçgenin içinde bir göz resmi vardır ve gözün etrafında ışığın parıldadığını ifade eden çizgiler mevcuttur (Resim No. 2).

3 — Üçgen üstünde bir levha ilgi çekmektedir (Resim No. 3). Levhanın altında 5 akasya ağacı vardır. Ağaçların üstüne iki kişi el tutuşmaktadır, önlerinde bir arı kovanı görülmektedir. Levhanın üst kısmında da bir akrep veya bir örümcek resmi ilgiyi çekmektedir.

Yapının içine girildikte girişi takip eden kısımda ayrıca bazı özellikler mevcuttur. Sağ ve soldaki odalarda ilgi çekici her hangi bir hususa rastlayamadık. Ortada bulunan odada ise, tespit edebildiğimiz özellikler şunlardır :

1 — Odanın tavanının ortasında 8 pencere ile aydınlanan bir kubbe vardır.

2 — Kubbenin ortasında doğu, batı, kuzey ve güneyi gösteren işaretler ve uçuşan iki kırlangıç resmedilmiştir. Kubbenin rengi mavidir (Resim No. 4).

3 — Kırmızıya boyanmış üç duvarda birer resim mevcuttur. Birinci resim Jupiter, Apollus ve Mars'ı canlandırmaktadır (Resim No. 5). Jupiter yazısının yanında daha küçük harflerle parantez içinde (Yara-

1 No. lu resim — Birinci binanın dış görünüşü

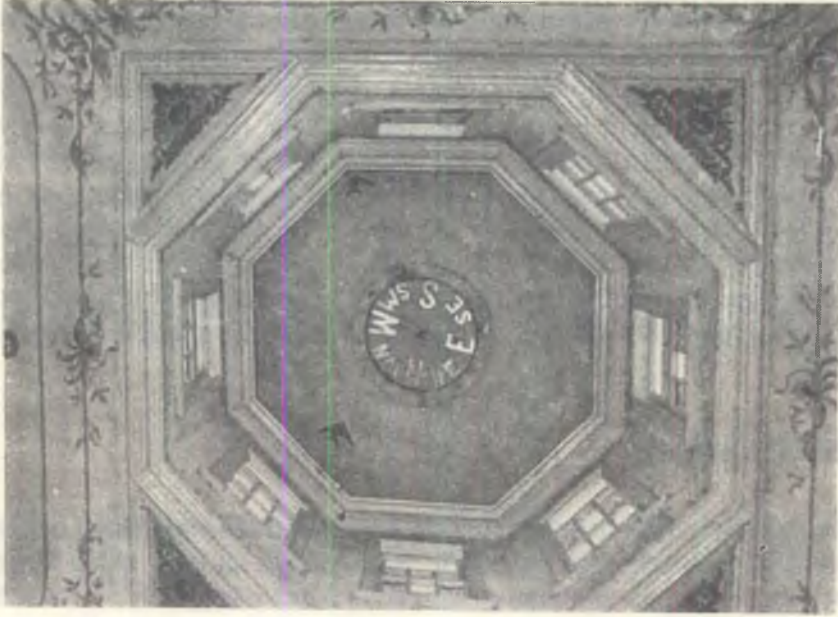

2 No. lu resim — Cephedeki üçgen ve göz resmi

3 No. lu resim-Üçkenin üzerinde bulunan levha

4 No. lu resim — Binaın içinden kubbenin görünüşü

5 No. lu resim — Divarda görülen Yunan-Romen teslisine ait resim

tıcı), Apollus adı yanında parantez içinde (koruyucu) ve Mars'ın yanında ise, yine parantez içinde (yıkıcı) terimleri yazılmıştır. Bu yazıların altında «Yunan-Romen teslisinin sembolik resimleri» ibaresi okunmaktadır. İkinci divardaki resimde (Resim No. 6) Baal Chamin (yapıcı), Azerbaal (Koruyucu), Asdraubaal (yıkıcı) yazıları okunmakta ve altında «Asur-Fenike teslisinin sembolik resimleri» ibaresi yer almaktadır. Üçüncü resimde ise (Resim No. 7) Ammon (yapıcı), Apis (koruyucu), Osiris (yıkıcı) yazıları bulunmaktadır, altında da «Mısır-Teb teslisinin sembolik resimleri» ibaresi okunmaktadır. Parantez ve tırnak işaretleri altında verilen ibareler hakikatte Fransızca ifade edilmiştir.

Toplanan bilgiler

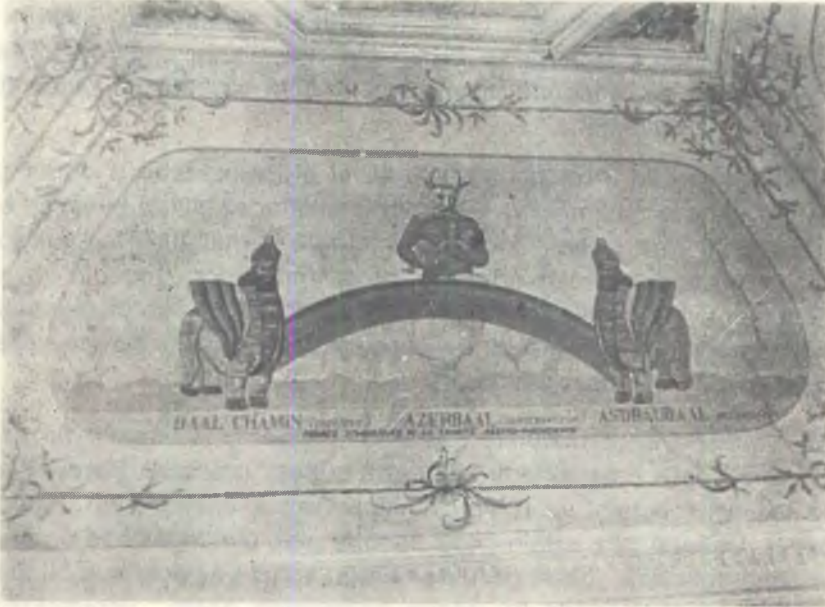
Büyük Adada ilgiyi çeken binayı Halil bey bin Süleyman Paşa adlı bir kişi 1904 tarihinde inşa ettirmiştir. Bina tapuya ilk defa «Maa Bahçe ve müstemilât bir bab otel» olarak kayd edilmiş ise de, hiç bir zaman otel olarak kullanılmamıştır. Gayri menkul 1344 tarihinde Süleyman Paşanın vekâletile Katerine binti Anastasyadis'e satılmış ve 1924 yılında metruke telakki edilerek Selânîk mevlevî şeyhi Saadetinin eşi bayan Muzaffer'e verilmiştir.

Halil bey bin Süleyman paşanın saraya mensup olduğu, Hıristiyan, Kopt olduğu, Arapça, Türkçe ve muhtemelen Fransızca bildiği, Sapuncakıs Halepli olarak tanındığı, kabrinin muhtemelen Adada Hıristos mezarlığında bulunduğu söylenmektedir.

Ada halkı arasında dolaşan rivayetlere göre bu kişinin bekâr olup kadınlara düşkün olduğu ve her ay Paristen kadın getirttiği, evde zamanında eğlencelerin tertip edildiği, Sultan Hamidin muvafakatiyle yapının inşa edildiği ve her yıl Saraydan Halil beyin 100 altın aldığı, bir bakkal çırağının öldürüldüğü ve geceleri evde çocuğun adının rumca tekrarlandığı ve zaman zaman evde hayaletlerin görüldüğü nakil edilmektedir. Ayrıca ada yerlileri tarafından bir kere giriş kapısının üstünde mevcut üçgen içindeki gözün çamurla örtüldüğü ve mal sahibi tarafından müteakiben gerekli temizliğin yapıldığı açıklanmaktadır. (Bu araştırmalar bundan bir süre önce vefat eden Ada sakinlerinden Kardeşlik mahfilinin âmil üyesi sayın Eşref Kalfa tarafından yapılmıştır.)

6 No. lu resim — Divarda görülen Asur-Fenike teslisine ait resim

7 No. lu resim — Divarda görülen Mısır-Teb teslisine ait resim

Binanın dışında mevcut semboller

Binanın dışında mevcut ve dikkati çeken semboller üzerinde durmak ve bunları değerlendirmek gerekir.

Arı; Arının semboller arasında önemli mevkii mevcuttur. Arı Geldanilerde krallık sembolü idi. Hititlerde adaleti remz ederdi. Mısırdaki ruhu açıklar ve arının Ra ilahının gözünün yaşından doğmuş olduğu kabul edilirdi. Bir çok yerlerde arı, vücudu terk eden ruhun bir simgesi olarak benimsenir. Bektaşî tarikatında arı dervişi, bal ise hakikatı ifade eder. Dervişi arı gibi balı, hakikatı arar. Eleusis mabedinde rahibelere arı denirdi. Arı sabırla, yılmadan çalışmayı da açıklar, ayrıca hitabeti, sırrı, zekâyı, bazen zaferi, zenginliği dile getirir, ateş ile bağlantılıdır, tekris edilmiş kişinin saf ruhudur, iğnesiyle yakıcıdır, rengiyle ışık saçar, ayrıca nizamı da hatırlatır.

Sütunlar; Sütun binanın taşıyıcı kuvvetidir, yapının mihrini teşkil eder, hayat ağacını dile getirir, dünya ile kutsal alem arasında bağlantıyı sağlar, dünya ile gök arasında köprü kurar ve Tanrının kuvvetini, Tanrıya karşı kişinin borçlu olduğunu ve ayrıca kişide Tanrının kuvvetinin varlığını, bundan maada Tanrının himayesinde kişinin kudretini dile getirir. Sütunlar Tanrının varlığını ve tanrının dünya ve Kozmosta etkili olduğunu ve ruhun olgunlaşmasını sağlamak üzere gerekli yolun ne olduğunu dile getirir. İmanın ateşten bir sütün gibi yükseldiği kabullenilir.

Üçgen; Üçgen ile 3 adedinin sembolizmi birleşmektedir. Pisagor üçgen ile yakinen ilgilenmiş ve Geometrik şekiller arasında bilhassa eşit yanlı üçgen, kare ve beş uçlu yıldız üzerinde durmuştur. Ucu yukarıya doğru olan üçgen simyakerler için ateşi ifade eder. Üçgenin alt çizgisi zamanı, yan çizgilerinden biri karanlıkları, diğer yan çizgi ise ışığı açıklar; üçgen, ucu yukarıya doğru müvecceh olduğu sürece yükselen kuvveti, yücelmeyi açıklar.

Göz; Tarih boyunca bilcümle uygarlıklarda göz pek önemli bir sembol olarak ilgiyi çekmektedir. Sağ göz güneşi, geleceği, hareketi, sol göz ise ayı, geçmişi ve ataleti açıklar. Ancak önemli olan üçüncü gözdür. Üçüncü göz kalbin gözü dediği gibi, alında iki kaş arasında yer aldığı takdirde, ruhun gözü de olduğu kabul edilmekte ve bilcümle tasavvuf hareketlerinde bu gözün açılmasına önem verilmektedir. Bilhassa Hintlilerde iki kaş arasında var olduğu iddia edilen gözün

ateşe tekabül ettiği ve zaman ve mekân dışı hali ifade ettiği ve kişinin için görme olanağını sağladığı açıklanır. İslâm tasavvuf aleminde göz Tanrıyı gören kişiyi, ayrıca gören Tanrıyı belirttiği gibi, ruh ile Tanrının birleşim vasıtası olarak değerlendirilir. Batı anlamına göre bilhassa üçgen içinde göz Tanrının kabullenilip tanınması ve her varlıkta mevcut olan esasın, özün sembolü olarak nitelendirilmektedir. Tanrısal göz her şeyi görür, aynı anlam güneş olarak ta ifade edilir. Göz Hintliler için ayrıca Budayı ifade eder. Arap dilinde «ayn» gözün karşılığı olup, islâm düşünürleri ve mutasavvıfları arasında özel bir mana taşımakta ve «ayn el yakin» kelimesi de üstün bir olgunluk merhalesine varılışı dile getirmektedir. Ayrıca Orta Doğuda kem nazarın önemi dikkati çeker derecede yaygın bir anlam taşımaktadır. Büyük Adada evin kapısı üzründe üçgen içinde bir göz resmini çizmenin ve gözden ışığın yayıldığını dile getirmenin bir tesadüf olmayacağı şüphe götürmez.

Binanın giriş kapısının üstünde büyükçe bir taş gözükür. Taşın üzerinde 5 akasya ağacı, el tutuşan iki şövalye, bir arı kovanı ve bir örümcek veya akrep ilgiyi çekmektedir. Bunların sembolik açıdan belirttikleri anlamlar üzerinde durmakta yarar vardır.

5 Akasya ağacı; Akasya batı sembolizminde ölümsüzlüğü ve ayrıca ölümden sonra dirilme olanağını ifade eder. Çinde uzun zaman faaliyetinde bulunan gizli toplumlarda ve bunlara bağlı olarak çalışan loçalarda söğüt ağacı aynı anlamı dile getirmekte idi. Eski bir geleneğe göre insanın başında, ölümünden önce geçirildiği iddia edilen dikenli tacın akasya dallarından yapıldığı kabul edilmektedir. Bu ağacın güneşin ışığını da açıklamakta olduğu belirtilmiştir, bu suretle akasya ağacı güneş sembolizmi ile de ilgilidir. Muhtelif memleketlerde sert dikenlerle, kokulu çiçeklerle bezenmiş olan akasya ağacının kutsal alemle bağlantılı olduğu görülür.

Akasya ağacının da beş adet oluşu ilgi çekmektedir. İlk çift ve ilk tek (bir adedi özel anlam taşımaktadır) adedinin (2+3) toplamı olan 5 adedi aynı zamanda ilk dokuz adedinin ortasını teşkil etmekte ve Fisagor mektebi mensublarına göre evlenme, birleşmeyi ifade ettiği kabullenilmektedir. Bu adet ahengi, ölçüyü, muvazeneyi de ifade etmektedir. Ayrıca kol ve bacakları açık, daire içinde yer alan kişinin de (Adam Kadmon) sembolüdür. Bu kişi beş noktada daire ile temas halindedir. Bu anlamlar dışında, bir daire içine Hazret-i Muhammedin ismi eski harflerle yazıldıkta, bu yazı da beş noktada daire ile temas

etmektedir. Birinci temas noktası M harfi (mim) ileidir. Bu temas noktası Hazret-i Muhammedin kendisini sembolize eder, ikinci temas noktası H (ha) harfile olur ve Hazreti Aliyi açıklar, 3 üncü temas noktası M (mim) harfiledir ve Hazreti Fatmayı remzeder, 4 ve 5 inci noktalar ise d (dal) harfinin iki ucuile husule gelir ve Hazreti Hüseyin ve Hasanı dile getirir. 5 adedi ayrıca haçı da temsil eder, ilk 4 adet haçın 4 ucuna tekabül eder, 5. adet ise haçın merkezini açıklar. 5 adedinin, Amerikada, Kolomb'un keşfinden evvel yayılmış olan Maya ve Astek uygarlıklarında da pek önemli bir sembol olarak kabul edildiği bilinmektedir.

İki şövalye; Şövalye gerçeğe inanın ve bunun için ceht eden ve nefsinin feda etmeğe hazır olan kişidir. Şövalye gerçek ve bilhassa kutsal gerçeğin sağlanması için devamlı olarak savaşmaktan kaçınmaz, bu mertebeye erişmek için gerekli hazırlıkları geçirdikten sonra yemin etmiş, kılıç kuşanmıştır. Şövalye, sözünden hiç bir şekil ve surette dönmeyen kişidir.

Binada, kapının üstüne dikilen taşta iki şövalye el tutuşmaktadır, diğer bir deyimle gerçek varlığı aramak, kutsal aleme varmak için verilen savaşta kişi, kendisiyle aynı yolun yolcusu olan kişiye dayanmak onunla el ele vermek lüzum ve zaruretini duyar. Bu hususu açıklığa kavuşturmak için şövalye arkadaşıyla el ele tutuşmuştur.

Arı Kovanı; Şövalyelerin önünde arı kovanı mevcuttur. Kovan arıların toplandığı ve balın imal edildiği mahaldir. Arı ile ilgili evvelce yaptığımız açıklamaları burada tekrar etmekten kaçınırız. Arı, yani gerçeği arayan kişi, kovana, kovanı remz eden binaya gelirken balı bulacağına, gerçeğe kavuşacağına inanır, ancak bunun için kardeşine el uzatmak ve hayatı pahasına gerekli savaşı sonuna kadar bir şövalye gibi yürütmek zorunda olduğunu bilir.

Akrep ve örümcek; Şövalyenin önünde arı kovanı olduğu gibi, arkasında da akrep yer almaktadır. Arı ve arı kovanı ışığı, güneşi, hayatı açıkladığı gibi, akrep te karanlığı ifade etmektedir. Akrep yerine örümceği görmek bahs konusu olduğu takdirde aynı anlamın varlığını benimsemek de mümkündür. Akrep ayrıca toprak altını, boşluğu, ölümü, uçurumu ve hayat boyunca maruz kalınan büyük müşkülleri ifade eder. Akrep kara renklidir, ışıktan kaçır, toprak altında gilzilik içinde yaşar ve kuyruğunda zehrini taşır. Şövalye akrebin varlığını bilir, onunla karanlıklarda oldum olası savaşmaktadır, boşluktan, uçu-

rumdan, hayatın facılarından korkmaz müşkül anında ona elini uzatan kardeşinin himayesinde olduğunu bilir, kaldı ki gerçeği ifade eden bal ile devamlı beslenmektedir.

Eğer şövalyenin arkasında akrebin değil de örümceğin varlığı benimsenecek olursa, şu hususların açıklanmasında yarar var. Psikanalistler bu sembol üzerinde çok durmuşlar ve rüyalarda örümceğin görünmesinin seks ile ilgili bir hususa işaret edildiğini ve bilhassa kadın tenasül uzvunun ifade edildiğini belirtmişlerdir. Asteklerde örümcek Kuzey cehennem İlahının simgesidir ve kara renkte olan Güneşi sırtında taşır. Yunan mitolojisinde Arakne Lidyalı bir kız olup nakış yaparak nam kazanmış, o derece ki Aten Tanrıçasıyla mesleğinde boy ölçüşme cesaretini kendinde bulmuş ve karşılaşmada da galip gelince Atena, Araknenin gergefini kırmış, nakşını yırtmıştır, bunun üzerine Arakne kendini öldürmek istemiş ise de ölmeden evvel Atena'nın müdahalesiyle örümcek kılığına sokulmuş ve duvarlarda, köşelerde ağ örmekle ödevlendirilmiştir.

Binanın içinde mevcut semboller

Binanın içine girildikte asıl girişi takip eden ve üstünde bir kubbe bulunan odada mevcut sembollerini kısaca değerlendirmek gerekir.

Mavi ve kırmızı renkler; Mevcut kubbenin rengi mavidir, duvarlarda hakim renk kırmızıdır. Mavi en derin renktir, göz mavide uzağı araştırır ve boşluğu bulur. Mavi hakikatta tam bir boşluktur ve saflığı ifade eder. Bir satıh mavi ile boyanınca, bu satıh, bu duvar satıhlığını, duvarlığını kaybeder. Binanın içine giren kozmosun içindedir, sonsuzluk içindedir, bu gerçeğe alışmak zorundadır.

Kırmızı ise tekeris edilmiş kişinin, gerçeği elde etmeğe kendisi vakfedenin rengidir. Sırrı, karanlıklar içinde saklanmış hayatı ifade eder. Ruhun, kalbin rengidir. Eski Yunanda tekeris olunanın üzerinde öküzün kanı akıtılırdı, kırmızı renk etrafa yayılırdı, kişinin ve dünyanın özünün, bu suretle tekeris merasimiyle meydana çıkacağı ve gözükebileceği kabullenilirdi. Halen gençlik, sıhhat, zenginlik ve aşk kırmızı renkle ifade edilir.

Doğu ve batı işaretleri

Binada mevcut kubbenin tam ortasında doğu, batı, güney ve kuzeyi gösteren harfler mevcuttur. Bu açıklama, Kubbe altında bulunan kişinin tüm kozmos ile bağlantı halinde bulunduğunu ifade eder. Ayrıca kubbede resmedilmiş olan ibre doğu ve batıyı göstermektedir. Bu işaret güneş ile bağlantı kurulduğunu ve hayat ile güneş arasında ilişkinin varlığını açıklamaktadır. Kozmosu ifade eden, sekiz istikameti açıklayan kubbenin altında mevcut sekiz pencere de kanımızca aynı hususu belirtme amacını gütmektedir.

Kırlangıç; Kubbede uçuşan iki kırlangıç resmedilmiştir. Kırlangıç ilk baharda gelen ve son baharda memleketi terk eden bir kuştur. Ölümü ve yeniden var olmayı, ölüm ile hayatın birbirini takip ettiğini açıklar. Eski Mısırlıların inancına göre İzis kırlangıç şeklini alır ve geceleri Osiris'in tabutu etrafında uçuşur ve güneşin doğuşuna kadar acı acı sesler çıkarırdı. Kırlangıç tekerlek gibi, bitmeyen tekerrür eden ölüm ve hayatın birbirini takip edişini ve ölümün doğumu izlediğini dile getirir.

3 Resim; Her 3 resim, muhtelif uygarlıklarda inkişaf eden dinsel anlayışın eşitliğine işaret etmekte, yapıcı koruyucu ve yok edici varlıklar üzerine dikkati çekmekte ve diğer bir deyimle, Tanrının üçlü bir kuvvet olduğunu, veya üçlü bir kudret olarak tezahür ettiğini, daima tekerleğin döndüğünü, daima yaratılan varlığın bir süre korunduğunu ve müteakiben yok olduğunu ve yokluktan yine varlığa geçildiğini ve bu geçişin, bu inanışın bütün uygarlıklarda eşit şekilde inkişaf ettiğini belirtmekte, ilâhların adlarının farklı olmasına rağmen aynı inancın aynı gerçeği canlandırarak dile getirmeğe çalışmaktadır. Çizilen resimlerde ayrıca özel bir sembolik değerin varlığına inanmaktayız. Resimlerde görülen boynuz, öküz, çocuk, at, cirid, ebe-kuşağı gibi sembolik değer taşıyan hususlar hakikatta bir özellik taşımakta, farklı bir sonuca bizi götürmektedir. Yapının içinde mevcut ve duvarlara resmedilmiş tabloların ana temasının kapının üstünde bulunan üçgen sembolü ile dile getirildiğini belirtmekte fayda vardır. Bina tüm olarak sembolik yapı niteliğini taşımaktadır. Ayrıca halk arasında dolaşşan rivayetlere göre, burada zamanında özel toplantılar da tertiplenmekte idi. Binanın özel bir amaç için inşa edildiğinden şüphe edilemez, ancak bir mason mabedi olarak kullanıldığının benimsenilmesini mucip bir durum da yoktur.

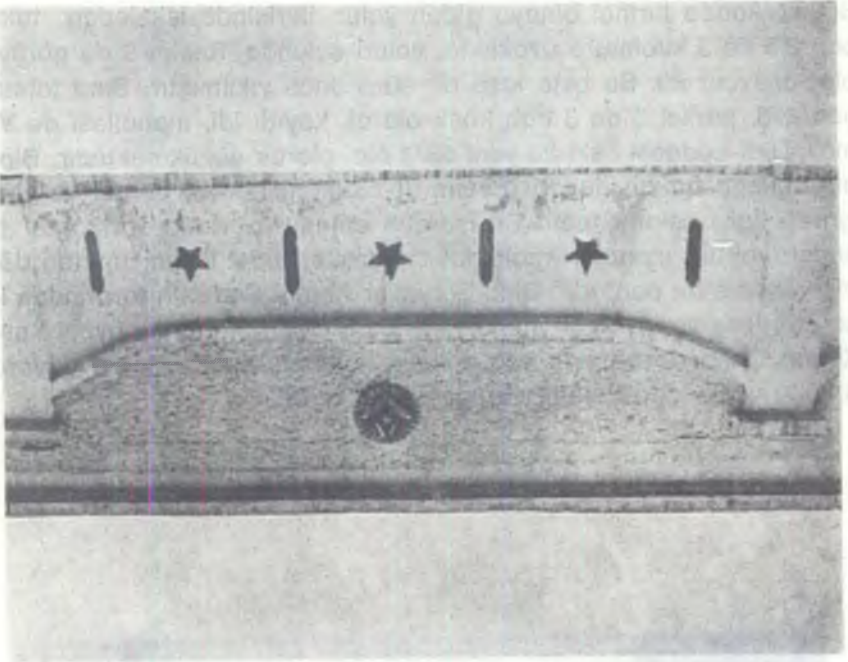

İKİNCİ BİNA

Büyük Adada birinci binaya giden yolun ilerisinde iskeleden takriben 2,5 ilâ 3 kilometre uzaklıkta, yolun solunda, Resim 8 de görülen bina mevcut idi. Bu bina kısa bir süre önce yıkılmıştır. Bina tapuda ada 278, parsel 3 de 3 bab köşk olarak kayıtlı idi, mahallesi de Yılmaz Türk caddesi eski 28 yeni 53/1 No. olarak gözükmektedir. Bina nın sokağa bakan duvarı (Resim 9) üstünde gönnye, pergel ve yıldız işareti ilgiyi çekmektedir. Bu işaretin anlamı üzerinde durmakta bir neden yoktur, manaları malumdur. İşaretleri havi levha tunçtan dökme yeypare bir parçadır. Bina Seryaver Ahmet Sadettin tarafından inşa ettirilmiş ve levha 30 ilâ 40 yıl önce Muhibban mahfili üyesi Yusuf Kenan Çakar tarafından vaz edilmiş bulunmaktadır. Ayrıca duvarda 5 kollu yıldız işaretlerinin varlığı görülmektedir.

8 No. lu resim — İkinci binanın dıştan görünüşü

9 No. lu resim — Binanın dışında görülen işaret

La recherche du salut dans la révélation D'Hermés Trismégiste (*)

Par : LEON KOEN

Avant d'aborder le sujet de cette causerie, il serait utile d'exposer par une introduction, l'esprit de l'étude en Franc Maçonnerie, de l'histoire des Cultes et des religions antiques,

débordant apparemment de préjugés et de superstitions, rejetés en quelque sorte catégoriquement, dès le rituel d'initiation à l'apprentissage maçonnique.

Not : Yazar, «HERMES TRISMEGISTE'in ilhâmında sulh ve salâhin araştırılması» başlıklı bu yazısında, eski zamanların dinler tarihi ve masonik sembolizması üzerinde geniş tetkikler yaptıktan sonra, milâttan önce I inci yüzyılda ortaya çıkıp, milâttan sonra VI ncı yüzyıla kadar hayatini sürdüren ve kısaca «Hermetizm» olarak adlandırılan inanca temas ederek, Hermes'e niçin «üç defa büyük» denildiğini araştırmış ve, hermetik yayınlar üzerine daha dikkatle eğilinildiğinde, bunun Sfenks'in vazettiği esaslar olan «Bilmek, istemek cesaretini göstermek ve susmak» olduğu kanısına varmıştır. Ve düşünmüş: Acaba bu üç kaide, bizim ışıklı üç sütunumuzla kıyaslanamaz mı, ya da bunları izah edemez mi diye; ve şöyle bir yaklaşılmaya ulaşmış:

Soit pour l'introduction, soit pour le sujet proprement dit, une documentation vaste et précise s'imposait:

L'histoire des religions de l'antiquité au Moyen Age. Recueil d'Edmond Rochedieu,

Les trois livres «Apprenti, Compagnon, Maître» d'Oswald Wirth père du Symbolisme maçonnique,

Le dictionnaire de la Franc Maçonnerie d'Alec Mellor,

Le dictionnaire des Symboles de Jean Chevalier-Alain Gheerbront récemment paru,

Les Sociétés Secrètes René Alleau, Le livre de Mariane Monestier portant le même titre,

Le dictionnaire des religions-Larousse,

Un tas d'autres ouvrages, évocateurs de la pensée religieuse à travers les âges,

et «biraz da benden»

Voici la formule objective de ce travail. S'il peut occuper agréablement votre précieuse attention, j'en serai satisfait.

Le Franc Maçon, muni de ses deux outils, le compas et l'équerre, trace l'esquisse de son Temple Idéal, dans lequel il s'installe pour rechercher continuellement la Vérité. C'est là son art, son foyer de recueillement, à l'abri du chaos extérieur du monde profane, dans la tranquillité et l'harmonie fraternelle.

A coeur ouvert, attentif, il répond à l'invitation au voyage dans le MONDE INFINI de la pensée humaine.

N'ets-ce pas cette méditation qui rend sacré le Sanctuaire de l'initiation Maçonnique, cette atmosphère délicieuse, qui nous fait glisser dans un tendre abandon...

Bilmek, yani bilim ve yüksek ilâhiyat, bizim Akılı-selim sütunumuza tekabül edemez mi?

İsteme cür'eti, yani bütün dış etkilerden âzâde, hür ve bilinçli bir irade, bizim **Kuvvet** sütunumuza tekabül edemez mi?

Susmak, ise, akılı-selimden, sâkin ve sâf kuvvetten tevellüt eden bir işbâ hâli olarak tefsir edilmek suretiyle, **Güzelliği** oluşturduğu söylenemez mi?

Yazar, bundan sonra, «Hermès Trismégiste söz konusu olduğunda, ona atfedilen «Tabula Smaragdina»dan (Zümrüt Levha'dan) bahsedilmeden geçilemeyeceğini, bu kitabın simyacıların tefsirlerine ilham kaynağı teşkil etmiş olduğunu anlatmakta ve, Hakikat'in, ancak içtenlikle ve sâf bir aşk ile aranması yoluyla, Tanrı aşkı, nefis aşkı ve hemsins aşkı ile, sulh ve salâha kavuşulabileceği sonucuna varmaktadır.

Le penseur qui veut pénétrer les secrets et les mystères qui mènent à une lumière pure, doit travailler sans relâche. Ce travail est aussi une ressource pour affronter les difficultés de la vie, une recharge des batteries d'énergie humaine.

L'histoire des civilisations antiques et des religions, de ces peuples même primitifs, constitue un paysage splendide dans la contemplation duquel on aime à s'attarder. Il ne suffit pas de s'assimiler à la pensée d'autrui.

Pour renouer le fil rompu des traditions oubliées, il faut revivifier le passé, par un effort personnel intense et persévérant. Il s'agit de revivre soi-même les temps anciens en s'absorbant dans l'étude de monuments significatifs qu'ils nous ont laissé. Ruines, superstitions, doctrines discréditées, religions étranges, tout mérite d'être exploré avec soin; rien ne saurait être aussi révélateur que ces mythes.

Les générations se transmettent des fantasmagories frivoles en apparence et - comme le dit Oswald Wirth - ce sont elles qui animent le vitrail de cette fenêtre d'occident, dont l'initié parti le matin de l'orient, s'approche le soir, après avoir

à midi examiné les choses à la pleine clarté du jour.. Dès l'aube sa raison éveillée avait guetté les premiers rayons appelés à pénétrer dans son esprit. Cette illumination trop soudaine devrait l'éblouir et le rendre présomptueux. Pleine d'ardeur, l'intelligence ainsi surprise se croit forte contre les erreurs. Elle ne voit partout que des préjugés à combattre et des fantômes à mettre en fuite. C'est l'âge, des jugements précipités qui ne tiennent compte d'aucune autorité reçue et condamnent sans réserve tout ce qui ne cadre pas avec l'opinion rigide trop rapidement acquise. Cette exubérance juvénile se calme vers le milieu de la vie; c'est alors qu'à la clarté verticale d'un jour implacable les objets ne projettent plus qu'un minimum d'ombre et se révèlent dans toute leur réalité et sur toutes leurs faces. Le jugement penche alors vers une compréhension exacte qui se refuse à condamner, car elle explique avec indulgence, en faisant la part de tous les facteurs en cause: C'est la tolérance, qui caractérise la sérénité de la sagesse initiatique. Le soleil s'est alors couché, l'agitation du jour fait place au calme et la paix du soir s'étend graduellement sur la plaine, les

détails s'estompent dans l'ombre grandissante qui fait ressortir l'éclat de l'étoile du berger dans laquelle pâlisent toutes les autres; elle constitue un foyer de douce clarté qui porte au rêve évocateur. Désormais la nuit peut épaissir ses voiles: les ténèbres de l'extérieur ne prévaudront plus sur la lumière de dedans, c'est l'heure de la méditation des choses humaines où le bien et la mal aiment à s'enchevêtrer. A nous de discerner, de découvrir les vérités cachées sous ce tas de haillons sordides, car l'intelligence humaine, est respectable jusque dans ses premiers balbutiements. Comme l'erreur n'est jamais absolue il convient de rechercher le grain de vérité qui y subsiste. Le penseur véritable remonte jusqu'au notions génératrices, les Mères du savoir humain auxquelles fait allusion Goethe dans son deuxième Faust: Ce sont des divinités redoutables, dit-il dont on ne peut approcher qu'en s'enfonçant dans les extrêmes profondeurs, à moins que ce ne soit en s'élevant aux plus sublimes hauteurs, car cela revient au même. Une méditation transcendante, une objectivité indépendante du cerveau et de son fonctionnement correspondrait donc à la lumi-

ère intellectuelle dont la conquête se poursuit à travers toute la carrière d'initiation maçonnique.

«La recherche du salut» dans la religion Gréco-romaine: La révélation d'Hermès Trismégiste.

Quelle est l'origine de la souffrance? La vie a-t-elle un sens? Qu'est-ce que la mort? Pour quelle raison et dans quel but sommes-nous sur cette terre? Et l'amour cette force qui rapproche invinciblement les êtres mais parfois aussi les dresse impitoyablement l'un contre l'autre, qu'est-il donc? Voilà des questions que toutes les civilisations se sont posées et qui de tout temps ont fait l'objet de l'angoisse humaine.

Les réponses à ces questions ont marqué à toute époque les besoins spirituels, conscients et inconscients et parmi ces aspirations il en est une que rien ne détruit : **c'est l'espérance**, la soif de quelque chose de mieux, d'une existence dont les conditions seront meilleures que celles du présent. Dans les poèmes épiques, cet espoir prend souvent un aspect très précis; il devient la recherche d'une survie heureuse, d'une immortalité qui ne connaîtra plus la souffrance. Ce but lo-

intain qui se dessine à l'horizon, la promesse d'une récompense, **c'est la recherche du salut**. Toutes les religions cherchent à sortir l'homme de son état actuel, considéré comme inférieur, pour l'amener à un autre état estimé supérieur. L'homme prétend être sauvé. Mais de quoi veut-il être sauvé? Comment le sera-t-il? Par lui-même ou par un sauveur? et d'autres questions de ce genre et autant de réponses qui, dès qu'elles sont prononcées, séparent les religions les unes des autres et souvent les opposent.

Plus on se rapproche du moment où le Christianisme va lancer dans le monde antique, la nouvelle d'un Dieu qui aime les hommes et veut les sauver, plus s'intensifie semble-t-il, le besoin d'un salut offert à tous sans distinction.

C'est au cours de la période hellénistique, lors de la conquête du monde par Alexandre et ses généraux que cette recherche du salut se manifeste dans les religions de Mystère et les dynasties fondées en Egypte, en Syrie, en Asie Mineure. Et voici qu'une nouvelle religion fait son apparition: «La révélation d'Hermès Trismégiste» Religion au caractère

très spécial, puisque ses adeptes tiennent à la présenter comme une sagesse, comme une philosophie. Mais il suffit de lire quelques uns des écrits de ces philosophes pour se convaincre qu'il s'agit bel et bien d'une religion, dont le message est l'annonce d'un salut et qui exige de ses adeptes une véritable conversion et non la simple adhésion à des vérités purement intellectuelles. Certes, les fidèles de ce groupement ne constituent pas un mouvement religieux puissant et n'entraînent pas à leur suite des foules enthousiastes comme dans les religions de Cybèle, Mythra, Sérapis.

Pourtant ces cercles d'initiés vont exercer une influence réelle sur la pensée du paganisme finissant, et préparer les esprits qui n'ont pas été éduqués par le judaïsme, à recevoir le christianisme.

Cette religion nouvelle appelée par abréviation l'Hermétisme, est apparue en Egypte au premier siècle avant l'ère chrétienne et s'est maintenue vivante jusqu'au VIème siècle après J. C.

Mais pourquoi parler d'une révélation d'Hermès Trismégiste, Hermès le trois fois très grand?

Pour comprendre ce titre nous dit Rochedieu il nous faut par l'imagination nous reporter dans les temples de l'ancienne Egypte, mais il ne cite pas les vertus qui font cette triple majesté. Tout comme dans les textes religieux et dans nos rituels les titres: trois fois saint, trois fois grand, trois fois puissant se succèdent sans une interprétation explicite du ternaire.

Si nous nous penchons avec plus d'attention sur la littérature hermétique, nous constatons que la révélation d'Hermès Trismegiste propose comme devise les préceptes du Sphinx: «Savoir, oser vouloir, se taire.»

Ces trois bases ne pourraient-elles pas s'assimiler ou même expliquer nos trois piliers lumineux: Sagesse-Force-Beauté.

Alors à nous d'interpréter:

Savoir - Science - Gnose serait l'équivalent de notre pilier **Sagesse**.

Oser vouloir: Volonté consciente, libre, dépouillée de toute influence externe - vertu qui exige la connaissance du MOI, son indépendance. C'est à dire la **liberté** par opposition à l'esclavage - correspondant à notre pilier **Force**.

Se taire: peut être interprété par une saturation provenant de la sagesse et de la force calme et sereine, Saturation, créatrice de la **Beauté**. L'une des fonctions des nombreux prêtres qui assuraient le service des temples égyptiens, était de rédiger le calendrier des fêtes, puis de dresser la liste des jours fastes et néfastes, autrement dit, des jours où tout pouvait être entrepris sans danger, et de ceux qui portaient malheur. Ces observations qui établissaient un rapport de cause à effet entre la position des étoiles et les péripéties de chaque vie humaine portaient le nom d'Horoscopes, «Examen de l'heure». Elles furent réunies au 3ème siècle avant l'ère chrétienne, en archives déposés dans les sanctuaires et traduites en grec. Soigneusement groupées par matières, elles formèrent une véritable bibliothèque d'astrologie qui circulât sous le nom du dieu égyptien «Thôt» révélateur de toute vérité, auquel les Grecs donnèrent le nom d'Hermès; l'un des anciens dieux considéré comme le porteur de la parole divine. D'autres traités s'ajoutèrent bientôt au premier recueil et c'est ainsi que se forme au 3ème siècle de notre ère, toute une littérature astrologique attribuée à

Hermès, dont le principal ouvrage fut le livre d'Hermès retrouvé en traduction latine en 1936, mais qui compta aussi des oeuvres d'astrologie s'étendant sur une période de plus de 6 siècles.

Les livres considérés comme révélés par Hermès, au nombre de dix-sept, sont des écrits réservés aux disciples, et qui se présentent sous des aspects divers. Tantôt on y décrit l'origine du monde et le sort des élus après leur mort; ou bien il s'agit d'un complément d'initiation offert au novice sous forme d'un dialogue; tantôt l'ouvrage prend l'allure d'un résumé de toute la doctrine ou bien l'on se borne à développer d'une manière plus complète un seul point particulier.

De quoi s'agit-il dans cette révélation?

De nouveau pour en saisir la valeur, un effort d'imagination est indispensable. Les disciples d'Hermès Trismégiste vont se recruter non seulement en Egypte, mais dans l'Empire Romain tout entier qui, en ce dernier siècle avant l'ère chrétienne a fait son unité et groupe en une même famille humaine, les peuples qui bordent la Médi-

térranée. Les échanges d'idées sont alors facilités par l'unification du langage; Si le latin est la langue administrative, le grec devenu l'instrument par excellence de la communication des pensées; tout le monde parle grec et les divers écrits en cette langue n'ont pas besoin d'être traduits. Or, la philosophie grecque des siècles précédents avait répandu ses richesses de tout côté, en particulier l'image du sage telle que ses penseurs l'avaient brossée, était connue de tous ceux qui possédaient quelque instruction. Qu'était donc cet idéal de sagesse, sommet de toutes les vertus, exemple qu'il convenait d'imiter et qu'exaltaient les éducateurs et les moralistes?

Le **sage** est celui qui aspire à vivre le plus possible, à s'épanouir, à devenir semblable aux dieux.

Mais il sait ce voeu irréalisable, car les dieux donnent pareillement avec une égale indifférence peines et joies. Il sait aussi, que le seul bien qui reste à l'homme lorsqu'il a tout perdu c'est la grandeur d'âme par laquelle il domine un sort contraire: **L'homme plus fort que son destin**, voilà le dernier mot de cette sagesse, car dès ce moment le sage s'instruit toujours,

même par la douleur, C'est par la résistance, qu'il oppose aux forces de destruction que le sage se connaît lui-même et découvre toutes ses possibilités. Loin de l'anéantir la souffrance l'exalte, le crée, lui permet de se dépasser lui même. Cette connaissance qu'il prend de sa mière, lui fait connaître aussi la place du mal dans ce monde, la place du désordre particulier dans l'ordre universel. Certes une fatalité qui ne peut être évitée s'impose à lui, comme, à tout homme, mais il sait que le destin est la loi des choses il sait que le monde ne vas pas au hasard, mais que tout est ordonné et selon la rasion. Le vulgaire ne voit que ses propres difficultés, la fatalité l'entraîne, car elle est plus forte, mais la victime se débat et gémit. Ainsi vit le troupeau des hommes. Le sage lui demeure en paix; il a compris que l'évènement qui le touche, ce n'est qu'un maillon, bien petit, dans la chaîne immense, infinie de la nécessité qui conduit le monde. Tout s'enchaîne dans l'univers et tout a un juste cause, même les sauffrances qui nous brisent. Si le destin a raison, il est nécessairement bon il n'est jamais injuste: le sage le sait et il adore la providence. Cette **Grande loi qui dirige**

tout, se confond avec le monde où nous vivons.

Mais elle se manifeste surtout dans le ciel étoilé, dans les astres, dont les mouvements circulaires et éternels ne varient jamais et sont le symbole de la souveraine raison. Le sage contempera le ciel et y trouvera sa consolation. Il comprendra que le feu très pur qui brille dans les astres est le même élément divin qui nourrit sa propre raison. Sa prière se résumera dans cette contemplation et dans sa soumission, dans l'ordre immuable du monde. Jamais il ne lui viendra à l'esprit de prier cet ordre divin, pour en obtenir des graces particulières, ceci dérangerait ce qui a été décidé de toute éternité. Tout est juste, même ce qui, aux yeux de l'ignorant, peut paraître injuste. Et le sage connaît la paix intérieure en se soumettant à l'ordre universel.

Or c'est précisément contre cette conception du monde que va s'insurger l'Hermétisme. Tout est juste, mais il n'y a pas d'amour nulle part, or c'est d'amour que l'homme a besoin. Tout est juste, mais que de souffrances, que de méfaits impunis. Qu'importe si les saisons se succèdent régulièrement si les fruits et le froment muris-

sent chaque année, si l'individu que je suis continue à souffrir. Ce qui intéresse chacun des hommes, c'est son bonheur à lui non la marche générale de l'univers. Il ne croit à la bonté et à la justice de Dieu que s'il acquiert la certitude d'en être personnellement aimé. Ce besoin d'être avec Dieu est l'une des caractéristiques de la religion d'Hermès Trismégiste. Le livre d'Hermès déclare :

«De tous les vivants, le plus immortel c'est l'homme, lui qui reçoit Dieu en lui, qui vit en union avec Dieu. Car c'est avec ce seul vivant que Dieu converse, par songes la nuit, par signes le jour»

et encore,

«Partout durant ta marche, Dieu viendra à ta rencontre, et tu le verras partout, là-même où tu ne t'attends pas à le voir, que tu veilles ou que tu dormes - en mer, sur le chemin - la nuit, le jour, - que tu parles ou te taises - car il n'y a rien que Dieu ne soit.»

On lit dans l'Asclépius, traduction latine d'un original grec perdu: «L'homme pieux sera tenu pour fou, l'impie pour sage... L'âme et toutes les croyances qui s'y rattachent (touchant à l'immortalité) on ne

fera qu'en rire, bien plus, on n'y verra que vanité. Ce sera même un crime capital, que de s'être donné à la religion de l'esprit. On créera un droit nouveau, des lois nouvelles, nulle parole sainte, pieuse, digne du ciel et des dieux ne se fera plus entendre, ni ne trouvera créance dans les âmes.»

Qui parle d'Hermès Trismégiste, ne pourrait négliger la table d'émeraude «Tabula Smaragdina» qui lui est attribuée: Ce livre contiendrait les préceptes de l'Hermétisme censés venir du dieu lui-même. Obscurs à souhait, ils ont inspiré les commentaires des alchimistes, dont ils condensent toute la science, qui ne se dévoile qu'aux initiés.

En voici la quintessence: «Ce qui est en bas est comme ce qui est en haut, et ce qui est en haut est comme ce qui est en bas, par ces choses se font les miracles d'une seule chose. Et comme toutes les choses sont et parviennent d'un, ainsi toutes les choses sont créées de cette chose unique par adaptation... Tu sépareras la terre du feu, le subtil de l'épais, doucement avec grande industrie, tu auras par ce moyen la gloire du monde et toute obscurité s'enfuira de toi.»

Ce programme et cette métho-

de devraient aboutir au grand oeuvre des alchimistes, qui n'est pas seulement la transmutation du plomb en or, mais celle de la matière en esprit, ou mieux encore une divination de l'univers. Le nom d'émeraude est donné symboliquement à cette table, parce que l'émeraude est la plus précieuse des pierres, la fleur du ciel. La table symbolise la révélation du secret, mais sous une forme réservée à l'initié.

Si nous cherchons à résumer en quelques thèses, les principales vérités contenues dans les écrits hermétiques, nous constatons d'abord, que l'Hermetisme populaire, celui qui traite d'alchimie, n'apporte rien d'original. Ses notions sur les vertus cachées qui font s'attirer ou se repousser, les êtres et les choses, sont exactement les mêmes que celles des astrologues et alchimistes de l'époque. Mais, d'autres doctrines présentent un intérêt religieux beaucoup plus réel. Deux tendances générales dominent cette pensée: l'une optimiste, l'autre pessimiste.

Dans la première le Monde est considéré comme beau - il est essentiellement un ordre - et cela est très proche de l'attitu-

de du sage qui se soumet à l'ordre du Monde.

Dans cette perspective la contemplation conduit très naturellement à l'adoration de Dieu, qui a créé cet ordre.

Nous lisons dans le Poimandrés : «Je t'invoque toi qui es plus grand que tous, qui as tout créé, qui es né de toi-même, qui vois tout et qui n'est point vu. C'est toi qui as donné au soleil sa gloire et sa puissance, à la lune de croître et de diminuer et de suivre une course régulière, sans avoir rien enlevé aux ténèbres antérieures, mais en attribuant à tous une part égale. Car c'est avec ton apparition que le monde vient à l'être et que la lumière apparut. Toutes choses te sont soumises, toi, dont aucun des dieux ne peut voir la vraie forme, toi qui, tandis que tu revêts toutes les formes, demeures l'invisible Dieu suprême.»

Dans la seconde conception, le monde est considéré comme mauvais, créé par un dieu inférieur, un démiurge. Le désordre y domine et tout le mal vient de ce que chez l'homme l'âme immortelle, originairement pure et divine, est enfermée dans un corps matériel et souillé. Or cette âme était fille du vrai Dieu ou même comme

une partie, momentanément détachée de ce Dieu bon. Mais de toute façon, ce qui importe, c'est le retour de cette âme immortelle vers son origine, vers ce Dieu suprême. Tout le message de l'Hermétisme devient alors un appel à la repentance, au changement total de vie, afin de permettre à l'âme de retrouver, malgré l'oeuvre du démiurge, le vrai Dieu. Il n'est qu'une possibilité : naître de nouveau. Un homme nouveau doit renaître en nous qui remplace totalement l'homme terrestre. C'est à ce prix que le croyant pourra voir le Dieu tout bon. Mais il devient un homme différent de ce qu'il était précédemment, car des forces divines l'ont pénétré. C'est Dieu lui-même qui vient habiter en lui. Dès lors son âme est sauvée et l'immortalité acquise.

Cette idée d'une sorte d'envahissement de l'homme par Dieu, d'une union parfaite avec la divinité suprême, mais qui comporte à la fois un effort personnel du croyant, dont la vie doit être totalement changée en un apport de forces nouvelles qui sont un don de Dieu, ce besoin de connaître le

vrai Dieu par le coeur et dans l'amour purifié, n'est-ce pas aussi à cette recherche que devraient répondre les trois religions régnautes d'aujourd'hui avec leurs préceptes respectifs de l'amour:

«Tu aimeras ton prochain comme toi-même. Si ton amour pour lui est semblable à ton amour pour toi-même, l'amour pour ton prochain sera tenu pour m'être adressé à MOI ton Dieu.» (Bible)

«Quiconque aime est né de Dieu, qui n'aime pas n'a pas connu Dieu, car Dieu est amour (Evangile).

«Tu feras le bien, tu seras le gardien de ton frère en l'empêchant de faire le mal. C'est là le culte de ton amour pour le créateur.» (Coran)

Et encore...

«Quiconque ne brûle pas de ce feu sacré, qu'il soit néant.

«Le feu de l'amour a saisi le roseau,

«Le ferment de l'amour a transformé le vin» (Mevlana-Chant de la flûte de roseau)

İkinci Dünya Savaşında Norveç'te Masonluk (*)

Çeviren : Sahir ERMAN

Masonluğun gizli bir cemiyet olmayıp, bir takım sırları bulunan bir cemiyet olduğu çok defa söylenmiş ve yazılmıştır. Sizi temin edebilirim ki, dünyanın bazı bölgelerinde, gizlice toplanan ve hayatları bahasına gerçek gizliliği koruyan Masonlar bulunmuştur ve halen de bulunmaktadır. Masonluğun bugün dahi İspanya ve Portekiz'de yasaklandığını ve tâkibata maruz kaldığını, bu ülkelerde Masonların devamlı tehlike içinde bulduklarını biliyorsunuz? Halen bir çok «demir perde» ülkesinde Masonluğun faal olduğunu da biliyor musunuz? Son savaş sırasında Avrupanın işgal altında bulunan ülkelerindeki kardeşlerimizin başına gelenleri biliyor musunuz? Hitler'in diktatörlüğü sırasında nazi siyasî polisince uygulanan tenkiller, işkence-

(*) Fransa'nın Neuilly şehrindeki Fransa Milli Büyük Locasına mensup Jean O. Heineman K. tarafından kaleme alınmış bulunan bu yazı, «The Philaethes» dergisinin nisan 1971 tarihli nüshasında yayınlanmış, italyanca tercümesi «Rivista Massonica»nın aralık 1973 tarihli nüshasının 587-593. sayfelerinde neşrolunmuştur. Yazı bu son nüshadan dilimize çevrilmiştir (S.E.)

ler, sürgünler ve cinayetler şeklindeki sözüm ona «ceza»lara rağmen, masonik taahhütlerine harfiyen sadık kalmak istemiş olanlar, şüphesiz ki büyük bir tehlike ile karşı karşıya kalmışlardır. Bu gibi şartlar altında Masonluğun yüksek ideallerini muhafaza maksadile hayatlarını tehlikeye atmış olan ve atmakta bulunan kardeşlerimizi anmakta ve onlar için dua etmekteyiz. Şimdi siz, kendi ülkenizin hürriyeti için, demokrasi için ve masonluk için, kendi şahsınızdan fedakârlık ederek, aynı bedeli ödemeğe hazırmısınız?

«İnsanın bütün sorumluluğu, görevlerinde toplanır. Allaha, İnsanlığa, Vatana ve kendisine karşı olan görevlerdir bunlar - ve insan kendi görevini yapmak suretiledir ki, temayüz eder, Yaratıcıyı şereflendirir ve kendi varlığının sebebini izah eder» (James D. Carter, 33°).

İkinci Dünya Savaşında olduğu kadar, kötülük kuvvetleri dünyadaki medeniyeti tamamen mahvedecek derecede hiç bir zaman güçlü olmadılar. Bu savaş bütün milletleri, bütün ırkları, dünya üzerindeki bütün dinlere mensup olanları kapsamına aldı : savaşın karşılığı ise tek bir kelime ile ifade edilebilirdi : Hürriyet. Hürriyet, beyini yaşatmak için zorunlu olan oksijeni, ruhun ölmezliği kavramı ile manen ifade olunan kanın ebedî temizleyicisi ve canlandırıcısı olmuştur ve olacaktır. Hürriyet olmaksızın her hangi bir masonluk mümkün olmaz ve düşünülemez. Bunun sebebini «Masonluk'ta Reform mu?» başlıklı makalemde (The Philaethes, haziran 1970, sah. 67) izah etmiştim.

Masonluk bir ezoterik ve ölüm ötesi (eschatologigue) erişirme okutudur. Ve biz hepimiz biliriz ki, diktatörlük söz, yazı veya fikir hürriyetine tahammül edemez.

Norveç, nazi ideolojisi ve bu ideolojinin gündelik hayattaki tezahürleri dolayısıyla, son savaşta en çok ıztırap çeken ülkelerden biri olmuştur. 9 nisan 1940 sabahı tarafsız, silâhsız, barışsever bir ülkeye karşı, gayet iyi hazırlanmış bir istilâ hareketine girişen alman orduları, donanması ve hava kuvvetleriyle çevrili olarak uyandık. Haritaya bakmak, Almanya, Danimarka, Norveç, İsveç ve İngiltere'nin durumlarını göstermeğe yeterlidir. Alman Genelkurmay Başkanlığı, bu girişimin gerektirdiği bütün stratejiyi, plânlamayı, gizliliği, teşkilâtı ve karar selâbetini kullanmıştır. Bundan sonra Hitler'in askerî hedeflerine ulaşması için tek bir adım kalmakta idi: Britanya adalarının istilâsı. Norveç o âna kadar herhangi bir hücumu maruz kalmamıştı,

silâhtan arınmış bir bölge idi, silâhlı bir çatışmaya hazırlıklı değildi. Neler oldu?

Zaptedilen ilk binalar, bütün ülkedeki mason bina ve mabetleri oldu. Nazi sürüleri tarafından alınan ilk karar masonluğun yasaklanmasına ve mallarının müsaderesine ilişkindi. En kuvvetli mekanik savaşı yürütenlerin bütün silâhların en kudretlisi olan maneviyat silâhından bu derecede korkmaları şaşılacak bir şeydi. Onlar masonluğun temsil ettiği manevî melekleri vahşiçe mahvedeceklerini zannetmekte idiler; gerçekte ise bu meleklerle el sürülmezdi, bunlar eğilmezdi mahvolunamazdı.

1940 ların Norveç halkı, bütün sınıfları, siyasî partileri, dinleri, milliyetleri ile birlikte, her türlü kişisel inancı bir yana bırakarak, insan ırkının kurtuluşu, cebir ve şiddetten korunması, demokratik değerler, geleneksel hürriyetler uğruna, bölünmez ve ideal bir kitle dayanışması örneğini verdi. Hitler'in saldırısı, ortak düşmana karşı Norveç Mukavemet Hareketi diye bilinen kudretli bir millî cephe içerisinde bütün bu faziletlerin psikolojik olarak billûrlaşmasına yol açtı. Masonluk bu cepheye katıldı. Bizim adalete, gerçeğe ve hürriyete olan inancımız mucizeyi gerçekleştiren yay vazifesini gördü. Bu inancımız İngiltere'de sürgün hayatı yaşayan kral ailesile hükûmetimiz tarafından olduğu kadar, hür dünyada savaşan Müttefik Kuvvetlerin ortaya koydukları muhteşem örneklerle de kuvvetlendi ve destek gördü. Cephesiz, vatandaşın her yerde hazır olan düşmanla bir arada zahiren sakin bir hayat sürmesine rağmen günün veya gecenin her hangi bir ânında, sivillerin görünmez ordusu ile gizli polislik korkunç kuvveti arasında, eğitilmiş askerlerle sabotajcı ajanlar arasında gizli faaliyetlerin birbirini izlediği bir savaşı düşünün veya zihninizde canlandırmağa gayret edin. Bu o günkü ve ilerki kuşaklar için gerçekten bir ölüm-kalım savaşı olmuştur. Ortada sadece bir milleti veya bir grup insanı ilgilendiren bir mesele değil, bütün medeniyetin gerçek bir tehlike içinde bulunduğu genel bir mücadele vardı. Biz Masonlar, «hatırlanamıyan zamanlardan kalma» yüksek ideallerle birlikte bütün Masonluğu içine alan bu muazzam mücadelede kendimize düşeni yaptık. Ve biz, kendi ideolojilerinden her hangi bir sapmaya karşı tahammülsüz olan nazi cellâtlarının savaş propagandalarıyla beyin yıkamaları ve doktriner inatları açısından Masonluğun niçin bu kadar büyük bir sed teşkil ettiğini pek güzel anlamaktayız. Bu sebeptendir ki Masonluğu yasaklamaları şarttı. Nitekim Mason-

lar, çok kere suikastla, bazen de yahudi hainlere yardımda bulunmakla suçlanarak, kanun-dışı ilân edildiler. Bildiğiniz gibi Hitlerizmin en büyük düşmanı daima yahudiler olmuştur ve naziler Masonluğu «milletlerarası kapitalizmin elinde ve yahudi emperyalizminin yararına olarak yahudiler tarafından kontrol edilen bir yahudi ajanı» olmakla itham etmişlerdir. Naziler, nazi rejiminin propagandasına yarayacak ve Masonluk aleyhindeki faaliyetlerine bir meşruluk kazanıracak «ifşa» ları elde etmek ümidile Mabetlerimizi bastılar. Bu, dış dünyada aksi bir netice vermekten başka bir şeye yaramadı. Naziler ritüellerimizi yayınladılar, sembollerini, isimleri, kelimeleri, masonluk işaret ve derecelerini açıkladılar, fakat gerçek Masonluk sırrının esasına giremediler.

Tarihimizin en karanlık dönemi olan beş yıl içerisinde, devamlı bir tehlike ile çevrili olarak yaşadık, katakomb'larda yaşayan ilk hıristiyanlar gibi, Roma'ya kafa tutan eski yahudiler gibi gizli gizli toplandık. Şehirlerimiz beş yıl süre ile geceleri tam bir karanlık içinde kaldı, askerler ve gizli polis sokakları kontrol altında tutmakta idi, gençler düşman hesabına çalışmak için seferber edilmişti, radyolarımızı almışlardı, otomobilimiz ve benzinimiz yoktu. Bütün kulüpler, yardım sandıkları, her cinsten dernekler kanun-dışı ilân edilmişti.

Oslo civarında bir kayak yarışması için toplanmak bile, büyük bir tehlike teşkil etmekte idi. Yiyecek ve giyecek çok noksandı. En ufak bir milliyetçilik belirtisi, tutuklanmayı, sürgünü, ölümü ifade edebilirdi. Evlerimizi, ailelerimizi, akraba ve dostlarımızı, kardeşlerimizi korku ve güvensizlik çevrelemişti.

Bu kadar insanlık dışı hal ve şartlar içinde, mümkün olan tek mukavemet şekli, kısmen bizzat halk tarafından kısmen de Müttefik Kuvvetlerle işbirliği halinde örgütlenen gizli bir gerilla olabilmiştir. Başlangıçta en ufak bir techizatımız yoktu, buna rağmen düşman hatlarında sabotajlar yapan görünmez bir ordu vücade getirebildik. Kanun dışı bildiri ve küçük gazeteler yayınlayıp dağıttık, sadece kendi imkânlarımızla vatanseverlerimize, tehlikede bulunan kadın ve erkeklerimize yardım edip İsveç veya İngiltere'ye kaçmalarını sağlayacak karışık fakat etkili bir teşkilât kurduk. Makinalı tüfeklerimizi bile imâl etmeyi başardık. İngiltere'den Oslo civarına paraşütle atılan silâhlar ve bazen de İngiliz üniformaları aldık. İşgalin son yıllarında çok kere kimlik değiştirdim ve sahte kimlik kullandım. Gizli buluşma yer ve zamanlarını, her buluşmada kullanılan değişik kimlikleri, isimleri

ve telefon numaralarını, Londra radyosunca anons edilen kodlandırılmış parolaları ve cümleleri aklımda tutmak gerekiyordu. Bir seferinde kendi bölgemdeki sabotajda kullanılacak silâh ve mühimmatın sevkiyatından, güvenliğinden ve bilgilerinden şahsen sorumlu oldum. Çok defa tâkip edildik, bir çok dost ve kardeşlerimiz kurşunlandı veya yakalandı, işkence gördü, ölüme mahkûm edildi veya temerküz kamplarına götürüldü. Asla gerilemedik ve bu güç anlarda kardeşlerimizin moral ve güçlerini, geleceğimizi inşa maksadile Masonluğun gerçek prensiplerini uygulayarak daima yüksekte tuttuk. Biz nazizmin ülkemizi işgal etmesine karşı koymak için çalıştık. Bu gergin yeraltı savaşı havası içerisinde, bir seferinde, midemin üzerinde ateşe hazır 45 lik bir colt tabanca ile, kutu ve bavullar içerisinde silâh ve mühimmatı otobüs, tramvay, bisiklet veya kış günlerinde kızaklarla taşıyarak, tâkip edilen bir tilki gibi yaşadım. Bodrumlarda veya Oslo'nun merkezindeki çeşitli sığınaklarda, kırlardaki barakalarda buluşup, gerillayı, sabotajı, silâh kullanma ve muhafazasını, patlayıcı maddeleri kardeşlerimize öğrettik. Bu, hayatla ölüm arasında gerçek kardeşlik, muhteşem bir tecrübe oldu.

Beş yıllık bir dehşetten sonra, 8 mayıs 1945 te, inanılmayan şey gerçek oldu: hürdük, korkudan, zulmetten, açlıktan, esaretten ve dehşetten kurtulmuştuk. Aynı gün Masonluk yeniden ortaya çıktı, emlâki iade olundu ve mabetlerin yeniden inşası ve teşkilâtın kurulması için uzun çalışmasına başladı. Nazilerce emrolunan «tam imha» ya rağmen masonluk ölmemişti. Netice olarak Masonluk, hürriyeti boğmak için nazilerin giriştikleri bütün gayretleri boşa çıkarmıştı. Fakat üyeleri büyük zayıat vermişti. 1940 ta Norveç Masonluğunun 11.000 üyesi vardı; bu sayı savaş sonrası 3000 e düşmüştü. Ancak, 1955 te üye sayısı 12.000 e, bugün ise (4 milyonluk bir nüfus üzerinden) 16.000 e çıkmıştır.

Fransa'da da Masonluk kanun-dışı ilân edilmiş ve nazi siyasi polisi tarafından kardeşlerimizin evlerinde aramalar yapılmıştır. Locaların malları müsadere olunmuş ve her türlü faaliyet yasaklanmıştır. Alman baskısı neticesinde ve savaş sonunda, işbirlikçilerin tanındığı isimle, kendi «quisling» lerinin marifetile Masonluk camiasında yapılan temizlemeler sonucunda Fransız masonluğu 1945 te dramatik bir şekilde batmıştı. Kendi ülke ve halkına, demokrasi ve hürriyete karşı yapılan ihanetten daha büyük bir suç düşünülemez. Hürriyet olmadıkça hiç bir hayat yaşanmağa değmez. Hürriyet olmadıkça Mason-

Sorular

Raşid TEMEL

(New Age'den)

- 1 — En eski şey nedir?
— Allah, Çünkü o her zaman vardı.
- 2 — En güzel şey nedir?
— Evren, çünkü o Allahın yapıtıdır.
- 3 — En değişmez şey nedir?
— Ümit, çünkü o herşeyini kaybeden insanda bile yaşar.
- 4 — En iyi şey nedir?
— Erdem (Fazilet), çünkü onsuz hiç bir şey hiç bir işe yaramaz.
- 5 — En kolay şey nedir?
— Nasihat vermek.
- 6 — En güç şey nedir?
— Kendini bilmek.

İçgüdü (*Instinctus*)

Evrendeki bütün varlıkların, yaşamlarını düzenli olarak sürdürebilme amacına yönelik doğal davranışlarına latince «İNSTİCTUS» denilmiştir. Batı dillerine de «Instinct» olarak geçmiştir. Bu kelime ile doğal bir itme gücü (İmpulsion, İmpulse, İnstigation-İlca-İçtepi) sonucu ortaya çıkan eylemler anlatılmaktadır. Osmanlıcada karşılığı «Sevki tabii»dir. Türkçede içeriden gelen bir davranış anlamı alınarak «İçgüdü» denilmiştir. Oysa «Doğalgüdü» de denilebilirdi.

Bürhanettin CANKAT

Bazı düşünürler içgüdü'nün anlamını çok darlaştırmışlardır. Örneğin: yazar Orhan Hançerlioğlu, Felsefe sözlüğü adlı kitabında, içgüdü'nün daha çok hayvanlara özgü ve ortak amacı bir tehlikeyi savuşturmak olan, doğal fizyolojik davranışlar olduğunu, insanlarda soydan gelen içgüdüsel davranışların gittikçe ortadan kalktığını, yerlerini zekâ ile ilgili davranışların aldığını, özellikle aydın bir kişide hiç içgüdü kalmadığını yazmaktadır .

FREUD ise, insan, içtepilerinin, isteklerinin, eğilimlerinin bir o-yuncağıdır; insan, kendisi üzerinde etkiler yapan içgüdüsel güçler tarafından yönettirmektedir, diyor.

Encyclopaedia Britannica'ya göre: İçgüdü kelimesi, edebiyatta ve popüler dilde çok çeşitli anlamlarda kullanılır. Hayvanlarda yapılan araştırmalara göre içgüdü, canlıların yaşamlarını sürdürmeye yarayan kompleks davranışlardır. Daha iyi açıklayabilmek için şu örnekleri vermiştir:

— Hayvanlarda, bahar mevsiminde çiftleşme eylemleri ortaya çıkması.

— Kedi yavrusunun, annesinin memesini bulması.

— Araba kullanırken önümüze ânî bir engel çıkınca ayağımızı hemen frene koymamız.

Evrenin cansız varlıklarının da kendilerine özgü yaşamları vardır. Dünyanın ekseni üzerinde dönüşü, yıldızların yörüngelerinde ilerlemeleri, maddenin fizikoşimik değişimleri, doğal yasalara uygun bir otomatizma ile sürüp gitmektedir. M. Ali Aynî, İlim ve felsefe kitabında bu düzene «Meyli tabîî» adını vermektedir. Doğal yasaları ortadan kaldırmak veya değiştirmek imkânsızdır. Örneğin: saf

su, âdî koşullarda 50 santigrat ısı derecesinde buz halinde tutulamaz, veya Arşimed yasası başka bir biçime sokulamaz.

Maddenin şekil değiştirerek ömrünü sürdürmesini uyaran ilk impulse'in nasıl ortaya çıktığı ve eylemlerinin nerede, ne zaman son bulacağı saptanamamıştır. Bu amaçla yapılan araştırmalarda genellikle iki yol izlenmiştir. Birincisi, aşağıdan yukarıya düşünerek eserden müessiri bulma yoludur. Antik çağda, doğa olaylarının yasaları bilinmediğinden, her önemli olayı yaratan bir ilâh düşünmüşler ve bu ilâhların başına en güçlüsü saydıkları Zeus-Jüpiter'i geçirerek Olympos dağına oturtmuşlardır.

Daha sonra, bilimin gelişmesine paralel olarak Tanrıcılık (Theisme), Tanrısızlık (Atheisme) ve bunların arasında Naturalisme şekillerinde bir çok inançlar ortaya çıkmıştır.

İkinci yol, bütün varlıkların yaratıcısı olan tek, sınırsız ve doğüstü bir kudrete inanmaktır. Monotheique dinlerin esası budur.

Masonluğun amacı, inançları ne olursa olsun bütün insanları «Sevgi» bağı ile birleştirip mutlu bir insanlık kitlesi yapmaktır. Çalışma yöntemi bu amaca

yönelmiştir. Bazı atheique mason kuruluşları varsa da üyesi olduğumuz muntazam masonlar topluluğu tek yaratıcı bir kudrete veya «Mutlak gerçek» e iman etmiştir. Masonlar, insanlara mutluluk verecek bir düşünce ma'bedi yapmakta çalışan işçi, kalfa mimarlar olduklarından kendilerinin de yaratıcısı ve en büyüğü olan bu kudrete «Evrenin Ulu Mimarı» derler. Ancak bu deyim mimarlar topluluğundan başka bir yerde kullanılsa, örneğin, bir hekimler kongresi evrenin ulu mimarı adı ile açılrsa o yüce varlığa saygısızlık edilmiş olur. «Le grand architecte de l'univers» deyiminin fransızcadaki anlamı mimar değil «Allah» dir. Masonlar bu yüce varlığı anlayabilmek, ona yaklaşabilmek için alt basamaktan çalışmağa başladılar. İyiyi kötüden, gerçeği batıldan, güzeli çirkinden ayırarak mutluluğa varmak çabasıdadırlar.

Canlılarda, içgüdü yeteneği doğuştan varolup, duyu organlarından gelen algılar ve nöro-hormonal sistemin çalışması sonucu eylem hâline geçerler. Bütün canlıların içgüdüleri Cinsel ve Korunma gibi ortak amaçlara yöneliktir. Bu amaçlara ulaşmak için ortaya çıkan içgüdü eylemleri canlı türlerine göre değişik olur. Örneğin, kuşlar

yuva, örümcekler ağ ve insanda ev yapar.

Darwin'e göre içgüdüler, yüz-yıllar boyunca irsî itiyatların tekâmülü ile yavaş yavaş oluşmuştur. Bu tekâmül çok yavaş olduğundan değişmez gibi görünür. Bu teoriye göre tekâmül, ancak eylemlerin şekillerinde olabilir. Belki bir kuş, yuvasının yapımında uzun yıllar içinde küçük değişiklikler yapabilir. Ancak, itiyat veya alışkanlıklar sonradan olma davranışlardır. İçgüdüler ise doğaldır.

Spencer ve benzeri düşünürlerin teorisine göre, içgüdü mekanik bir olaydır. Bir refleks veya refleksler toplamıdır. Freud'a göre refleks, dıştan gelen bir etkene karşı gösterilen tepkidir. İçgüdüler ise içeriden gelirler. İçgüdü, beyin korteksinin de görev aldığı psişik bir olaydır. Yalnız ihtiyacın karşılanması, içgüdü eylemini durdurur. Örneğin: bir kurbağanın sırt derisine değilince sıçrar. Bu bir reflektir. Kurbağanın bir sineği görünce ona doğru sıçrayıp yutması içgüdüsel bir eylemdir. Sinek yerine bir kibrit çöpü olsa böyle davranmazdı. İçgüdüler öğrenilemez ve deney yolu ile de kazanılamazlar.

— Canlıların ilkeli olan bitkiler, yaşamlarını içgüdü eylemleri ile sürdürürler. Ayçiçeğinin güne-

şin bulunduğu yöne dönüşü (Günebakan) bir asma veya sarmaşığın ağaca, çardağa sarılma çabası, yeşermesi, cinsel davranışları birer içgüdüsel olaydır.

— Hayvanlar da içgüdüleriyle yaşarlar. İçgüdülerin temeli olan soyunu koruma (Cinsel) ve kendini koruma içgüdüleri hayvan türlerine göre çeşitli eylemler gösterirler. Tavuklar su içerken başlarını havaya kaldırır. Kedi ise yalayarak içer. Eylemler duruma göre de değişebilir. Saldırıya uğrayan hayvan, kendinden güçlüsünden kaçır. Çevresi sarılırsa kendini korumak için saldırır. Hayvan içgüdü eylemlerinde geniş bir otomatizm vardır. Örneğin, kuşlar yuvalarını türlerine göre hep aynı malzeme ile ve hep bir biçimde yaparlar. Yuva yapma ve uçma yetenekleriyle doğmuşlardır. Yavru bir kuşun uçamaması, bilmediğinden değil, bu hareketi yaptıracak sistemin gelişmemiş olmasındandır.

Bazı hayvanların içgüdülerinden birinin sonuçlanmasına engel olunursa tatmin olmak için başka yollar arar. Hayvan terbiyesinde bu eğilimden faydalanılır. Örneğin, bir ata, ancak gösterilen şekilde hareketler yaparsa yeminin veya sevdiği bir şekerin verilebileceği telkin edilirse, o

ata dans yaptırmak mümkün olur. Buna «Beslenme içgüdü-sünü kurgulamak» adını verebiliriz. Bu yetenek, ancak bazı hayvan türlerinin bazı bireylerinde vardır (Fil, Maymun, Papağan v.s.). Hayvanın eğilimine göre değişik kurgulama yöntemi uygulanır. Bazısı korunma, bazısı da beslenme yolu ile kurgulanabilir.

Yukarıda arzettiğim hususlardan anlaşılacağı gibi, canlı varlıklarda doğal olarak bulunan içgüdü çekirdeği eşit nitelikte değildir. İmpulse'lerin ve eylemlerinin gücü değişiktir. Bu gerçek, bitki ve hayvanlarda Kalite'yi insanda da Karakter'i belirtir.

— Canlılar içinde insan, bilinmeyen yönleri bilinenden çok olan, kompleks bir yaratıktır. Öteki varlıklardan en önemli farkı, (Bilinç-şuur-Conscientia) denilen bir gücün olmasıdır. Bu güç, olayları anlamak, değerlendirmek ve onlara yön vermek (Fehmü idrak) yeteneğidir. Bu yeteneğinden dolayı da davranışlarında din ve hukuk bakımından sorumludur. İnsan bu gücü ile doğal olarak bilinçaltında bulunan içgüdü çekirdeğinden bilince çıkan impulse'lere yönvermeğe, onları kontrol altında tutmağa çalışır. Bu güç, insanların yalnız kendi içgüdüle-

rinin değil, canlı ve cansız bütün yaratıkların içgüdülerini de kontroluna almak için çaba harcar. Örneğin: Suya tuz katarak daha aşağı derecelerde donmasını sağlar. Doğadaki nükleer enerjiyi insan emrinde kullanır. Konfüçyus'a göre, seçkin kişi nefsinin aklı ile, bayağı ise aklının nefsi ile yönetir. Ata dans yaptıran, papağanın taklit içgüdüsünden yararlanıp konuştu-ran, kaplanı ateş çemberinden geçiren insan bilincidir. İnsan bu gücünden dolayı kendini üstün yaratık sayar. Tarihte tanrılık iddia eden kişiler bile vardır. Dinlerde de insandan Eşrefi mahlukat diye sözedilir. Ancak, insan doğa yasalarında en küçük bir değiştirme yapamamıştır. Henüz bu yasaları öğrenmek çabasıdadır.

Freud'a göre : İnsanın bilinçaltı çekirdeğini oluşturan içgüdüler Korunma ve Cinsel olmak üzere iki ana grupta toplanırlar. Korunma içgüdüsünün uygarlık nedeni ile önemi azaldığını kabul ederek bütün içgüdülerin cinsel kökten çıktığını savunur.

Eflatun, varlığı koruma içgüdüsü ile Cinsel içgüdüye (EROS) der. Freud bu içgüdü impulse'sine (LİBİDO) demektedir. Çocuklukta libidonun hepsi cinsel yönleridir. Erginlik çağına doğru bunun bir bölümü daha üstün

yüzeyle yükselir. Doğruca cinsel hayat ile ilgili olmayan faaliyetlerin kaynağı olur. Sevgi, şefkat, bağlılık, estetik hazlar, zihni faaliyetler, inceleme ve araştırma merakı şekillerini alır. Adler, hayatı Freud gibi haz prensipi ile değil güçlülük eğilimi ile değerlendirmektedir. Bu düşünür'e göre insan, hayatı boyunca üstünlük peşindedir. Cinsiyet, üstünlük ve güçlülük savaşında bir araçtır.

Jung, başka nedenleri de aramak gerektiğini bu içgüdülerin yalnız birisi ile sorunun çözümlenemeyeceğini, daha doğal bir enerjinin bir yaşama içgüdüsünün varlığını savunmaktadır.

Temel içgüdülerin amaçına ulaşamaması, veya ihtiyacı tam olarak giderememesi halinde yan içgüdülere dönüşürler. Cinsel bir içgüdü'nün engellenmesi, acıma, nefret, kin, saldırganlık, yok etme gibi olumlu veya olumsuz çeşitli impulse ve eylemlerin ortaya çıkmasına neden olur.

Bilinç, içgüdüleri başlıca üç şekilde kontrol eder:

1. Hayat için zorunlu olan içgüdü eylemlerini zenginleştirmeğe ve güzelleştirmeğe çalışır. Örneğin: çiftleşme impulse'i ile başlayan cinsel içgüdü'yü evlenme törenleriyle süsler. Nişan, ni-

kâh kuralları, sosyal ve kanunî koşulları düzenler. Gerdekten sonra da ana şefkatî eylemleri başlar. Acıkma impulse'î ile başlayan beslenme içgüdüsü de besin maddelerinin alınıp hazırlanması ve sofraya kuralları ile süslenir.

2. Gereken impulseleri seçerek eyleme geçirmeğe, uygun olmayanları engelleyerek geri itmeğe çabalar.

Bilinç'in olumlu içgüdüleri seçebilmesi yeteneğine (Vicdan) denilmektedir.

3. Eyleme geçmesi zamanı gelmeyen veya gereksiz olan impulseleri gizler. Örneğin: nefret duyduğu bir kişi veya olaya sevgi gösterisinde bulunabilir.

Yukarıda arzettiğim düşüncelere göre insan karakterini oluşturan başlıca elemanlar şunlardır :

— Bilinçaltındaki içgüdü çekirdeği.

— Bilinç'in olayları sezme ve kavrama yeteneği (İrfan)

— Bilinç'in olumlu davranışları seçme yeteneği (Vicdan)

— İçgüdüler-Bilinç dengesi.

İçgüdü çekirdeği ve İrfan kalıtsal olduklarına göre, insanların olgunlaşması, bilinçlerinin güçlendirilmesi yolu ile olabilir.

İnsan bilincini güçlendiren elemanlar da «Bilgi» ve «İman»dır. Görgü ve bilgi arttıkça bilinç güçlenir. Gerçeği bulma yeteneği artar. Görgü ve bilgi ile kazanılan iman, bilinç büyük bir güç kazandırır. Vicdan güçlenir. İçgüdüleri kontrol kolaylaşır. Korunma içgüdüsünü kontrol edemeyip egoisme'e çeviren kişi, hayvan türlerine yakın demektir.

Freud, Ruh ile Bilinç'i ayırmış, psikanaliz metodunu bulmuş ve bir ruh hekimliği dalı kurmuştur. Bu dal felsefeye de bağlıdır. Ancak insan bir bütün'dür. Psikosomatik ilişki vardır. Bilinçaltı huzursuzlukları beden sağlığını etkilediği gibi, organik hastalıklarda Bilinç-içgüdü dengesini bozar. Sakat ve hastalıklı bir kişinin impulse'leriyle sağlam olanları arasında fark vardır. İnsanın sayısız içgüdüsel davranışlarını teker teker açıklamak konumuzun dışındadır. (Aşk, nefret, kin, şefkat vs. gibi) San'atta İlham dinlerde Vahy'de birer içgüdü şeklidir.

Doğduğum muh.. Remzi Locanın adı Şefkat olduğundan, Sevgi, Acıma ve Koruma içgüdüleri karışımı olan Şefkat içgüdüünü, kişisel, sosyal, profesyonel yönleriyle bir küçük kompozisyon halinde değerli loca kardeşlerime sunmuştum.

Bütün düşünürler insanda içgüdülerin bilinç kontrolunda olduğuna inandıkları halde «İbahiyun» ednilen bir tarikata göre insan nefsine hâkim değildir. Bu nedenle yaptığı her hareket mübahtır. İsmailî mezhebi imamlarından meşhur Hasan Sabah bu tarikatta idi.

İnsanlar, toplu halde yaşarlar. İnsan topluluğunu hayvan sürüsünden ayırdeden faktör «Toplum bilinci»dir. Milletler, vatanlarıyla, ortak çıkarlarıyla, gelenekleriyle, dilleriyle, ülküleriyle birbirine bağlanmış insan topluluklarıdır. Bireyler arasında en güçlü bağ Sevgi'dir. Bu bağ ne kadar yaygın, ne kadar sağlam ise millet'te o kadar güçlüdür. Daha doğru bir deyimle bireylerinde içgüdü çekirdeği ne kadar olumlu ise bağ da o kadar güçlüdür. Özellikle demokratik düzende bireylerin kişiliğinin önemi büyüktür. Toplumların yönetim şekillerini de kendi eğilimleri düzenler. Toplumbilinci güçlü ve bireylerinin bilinçleri arasında büyük fark olmayan milletler demokrasiye yönelirler. Burada demokrasi deyiimi ile, bir milletin bireylerinin çoğunun bilerek ve isteyerek kurmuş oldukları düzenler demek istiyorum (Alman, Fransız, İngiliz vs. demokrasileri). Toplumvicdan (Ma'şerî vicdan) ne kadar zengin ise demokratik isstem de o kadar

güçlü ve sürekli olur. Vicdanları zayıf bireylerden kurulan demokrasiler, olumsuz içgüdülerine kapılmış egoistlerin çıkarına yarayan, çıkarıcı grupların savıştığı bir alan olur. Bu ortamda vicdanları güçlü bireylerin mutlu olması, hattâ yaşayabilmesi zordur.

Bir milletin içindeki bir grubun bilinç yeteneğinin ötekilerden çok üstün olması, toplumu bir azınlığın diktası altına sokar.

Bireylerinin bilinç güçleri arasında çok fark olmamasına rağmen toplumbilinci güçsüz olan milletler, güçlü olanların peykleri olarak sömürülürler. Bu nedenle, peyklerin bilincinin güçlendirecek özgürlük, güçlü olma gibi impulse'lerin uyanması güçlüler tarafından şiddetle engellenir.

Masonluk açısından düşünülürse: Kişinin masonluğa ilgi duymasın belirlî yaşta temel öğrenimini bitirip düşünme yöntemini öğrenmiş olması ile kabul olur. Masonlukla ilgilenme iki türlü olabilir:

1. Masonların çoğunlukla mevki sahibi olması, birbirlerine yardım etmeleri bazılarında egoisme içgüdülerini uyarır. Masonluğa girerek çıkar sağlamayı düşünüp sempati gösterisi yaparlar. Böyle kişiler masonik eğitilmiş değildirlir.

2. Bazılarında da masonluk, amacının güzelliği, üyelerinin olgunluğu ile sevgi içgüdüsüne yönelen sempati impulse'ü uyardırır.

Kardeşlik zincirinin bir halkası olarak masonik çalışmalara katılabilmek için birinci koşul gerçek bir sempati'dir. Bu sempati, sevgiye dönüşecek ve mutlak gerçeğe doğru basamakları çıkarken Şefkat, Karşılıklı yardım, vs. gibi bir seri olumlu içgüdü eylemleri ortaya çıkacaktır.

Çalışmalarımızın temeli Bilinç'imizi Bilgi ve İman ile güçlendirmek ve bu yolla olumlu içgüdü eylemlerini geliştirmektir. İçgüdü kurgulama araçlarımız sayısız masonik semboller'dir. Buna paralel olarak genel ve meslekî bilgilerimizi de genişletmeğe, sürekli olarak çalışmak gerekir.

Evrenin Ulu Yaradani'ndan, bizlerin ve bütün insanların kötü içgüdülerini yoketmesini dilerim.

REFERANSLAR

Çankı Mustafa Namık	Büyük Felsefe Lûgatı 1954
Gökberk Mâcid	Felsefe Tarihi 1961
Hançerlioğlu Orhan	Felsefe Sözlüğü 1967
Levend Agâh Sırrı	Türk dilinde gelişme ve sadeleşme safhaları (T. D. K. yayınlarından) 1949
Örs Hayrullah	Konfüçyus 1964
Özgü Hâlis Dr.	Bütün yönleriyle Freud ve Freud Doktrini Felicien Challaye'den çeviri 1973
Özön Mustafa Nihat	Büyük Osmanlıca-Türkçe Sözlük 1965
Şapolyo Enver Behnan	Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi 1964
Taneri Kemal Zülfi	Matematik Prensipleri ve Felsefe 1957
» » »	İnsan ve Düşünce Üzerine bir Deneme 1965
	Türkçe Sözlük (Türk Dil Kurumu) 1974
	Encyclopaedia Britannica
	Webster's Encyclopedic Dictionary
Jean Tourniac	Symbolisme Maçonnique et Tradition Chretienne 1965
Elianne Brault	Psychanalyse de l'initiation Maçonnique 1975
Oswald Wirth	La franc-maçonnerie rendue intelligible à ses adeptes 1974
Paul Naudon	La franc-maçonnerie et Divin 1960
Harold H. Titus	Living isius in philosophy 1964.

GÜZEL DÜŞÜNCELER

Masonlukta Şekil ve Ruh (*)

Ekrem GÜRENLI

Bazan K.K.: arasında «esas olan Şekil mi, Ruh mu?» sorusu üzerinde özel görüşmeler olur. Çeşitli görüşler arasında, Ruh'un Şekil'e feda edildiği kanısı da vardır. Başlangıçta aynı kaniya yaklaşık bir K.: iniz olarak ve kusurlarımı hoşgörünüze emanet ederek, bu konuda şimdiki düşünce ve duygularımı arz etmek istiyorum:

Kanımca M.: lukta esas olan «Ruh»tur. Ne var ki bu Ruh'a erişebilmede, kendimizi ve Mesleğimizi onunla donatabilmeye «Şekil» vazgeçilmez bir araçtır. Bütün mesele de bu vazgeçilmezlikte düğümlenmektedir. Tıpkı su ve bardak gibi. Amaç su içmekse, onu alıp içmeğe yarayan kaplar da doğal ihtiyaçtır. Suyu kristal bardaktan içmek ise, bir zevk ve incelik işidir. Kanımca şekle önem verdiğimizde buna benzer. Yeter ki çöl ortasında billur kadehlerle dolaşmıyalım.

(*) ÇANKAYA L.: nda 30 Ocak 1976 da yapılan konuşma.

Düşüncemin özeti budur. Şimdi bu kaniya nasıl ulaştığımı kısaca açıklamak istiyorum: Yolumu aydınlatacak ışığın kaynağını şüphesiz Ritüellerde aradım. M.: luğun Ruh'unun ne olduğunu Eriştirme Rit.: inden aynen okuyalım: «M.: luğun ruhu, kendi içinde yaşayan ülküdür». Aynı Rit.: bu Ülkü'yü, «insanlık Ma.: inin kurulması» diye tanımlıyor. Yani, insanı ve insanlığı mutlu kılan her şey bu Ülkü'nün içindedir. Gene Rit.: e göre «M.: luk, kişiyi bu Ülkü yönünde yetiştiren, gelenek ve sembollere dayalı bir öğretisi sistemidir». Buradaki «sembol» kelimesinin altını çizdikten sonra, M.: luğun bir de Emülasyon Rit.: ine göre tarifini söyleyelim: «M.: luk, allegori ile örtülü, sembollerle açıklanan özel bir ahlâk sistemidir». Şimdi «sembol» ile birlikte «allegori» kelimesinin de altını çizelim.

Peki «Şekil» demekle neyi kastediyoruz?... Bilinçli veya bilinçsiz kastedilen, allegoriler ve özellikle sembollerle çizilen M.: ik bir tablodur. M.: ik çalışma ve yaşantımızın dış görüntüsünü ortaya koyan, adeta resmini çizen her şey buna girer. Ve en başta da sembollerimiz gelir. Mesleğimizi uygularken allegori ve semboller dünyasından seçerek alıp kullandığımız eşyalar, işaretler, hareketler, sözcükler, vesaire, M.: luğun şekil tarafını ustalıkla bir kompozisyonla ortaya koymaktadırlar. Hatta o kadar ki, bilzer bile bu kompozisyon içinde yerimizi buluyoruz. L.: daki hareketlerimizle, konuşmalarımızla, giysilerimizle, dış yaşantımızdan farklı bir şekle bürünüyoruz. Bizi ve yaşantımızı bu kadar saran ve şekillendiren şeylerin pek çoğunu, dikkat edilirse yadırgamıyoruz. Ve gene dikkat edilirse, bunlar genellikle anlamını kavradığımız, bizde artık bir ihtiyaç haline gelmiş olan şekillerdir. Acaba onların hepsini de daha ilk günden, bu kadar benimsemiş miydik? Doğrusu düşünmeğe değer...

Bilindiği gibi M.: luğun şekil yönü dış yaşantımıza çok ender ve ancak şartlı olarak yansır. Bu çok anlamlıdır. Ne yazık ki bu anlamın derinliğine inemeyeceğim. Sadece şunu söylemekle yetineceğim: Su testisi pınar başında doldurulur. Ve suya ihtiyacı olan, çeşme başından boş testi ile dönmek istemez. Böylece bizler de dış yaşantımıza şekilden çok ruh taşımaktayız. Daha doğrusu, öyle olmamız gerekir. Bu Ruh'u devamlı korumak ve hattâ aktarmak da görevimizdir. Ruh ta su gibidir. Bulunduğu kabın şeklini alsın da özü değişmez. Ama hangi nesne ki onu içine alır, o onu temsil eder, açıklar. Elimize verilen kadehlerle onu şu «çeşme»den içiyoruz. Eğer içimizde tutabilirsek, onunla dolup taşarız. O zaman su da, testi de, bardak da biz

oluruz. Bizi gören suyu da anımsar, suyun kaynağını da. Ama insanız. Dibi delik testi gibiyiz. Boşaldıkça dolmak gerekiyor. İçi boş testi yi susamışlar ne yapsın? Suyu anımsatarak, susuzluğu büsbütün arttırmaktan başka ne işe yarar? Ama dolu testi delik te olsa, hiç olmazsa akıttığı sularla pınarın yolunu işaretler. Yeter ki testiler su yolunda olsun... İşte M.: luğun şekil tarafını ortaya koyan şeylere biraz da bu gözle bakmak gerekir kanısındayım. Özellikle sembollere... O halde «Sembol» üzerinde biraz duralım.

SEMBOL nedir?.. Sembol, işaret ve alâmetle karıştırılmamalıdır. İşaret, bir şeyi sadece tanıtır, gösterir. Alâmet, belli olan bir şeyi ifade eder, onu emsalinden ayırtetmeğe yarar. Sembol, yakın ilişkisine rağmen allegoriden bile farklıdır. Ama kısaca tarif edivermek çok zordur. Lûgatlar bile çoğukez bu ikisini adeta bir tutar. «Sembol»ü de, «allegori»yi de (remiz ve timsal) diye açıklar. Oysa hiç te öyle değildir. Sembol'ün Yunancadaki kökenine bakarsak; kırık bir şeyin iki parçasının oluşturduğu teşhis veya benzetme işareti gibi bir anlam çıkar. Ben burada öncelikle GOETHE'nin tarifine yer vermek istiyorum. Ona göre «SEMBOL, idenin fenomenini imaj haline öyle dönüştürür ki, ide imajın içinde sürekli oluşum halinde olur. İde bütün dillerde söylene de gene anlatılamaz olarak kalır. ALLEGORİ ise, görünebilen fenomenlerin kavramını imaja dönüştürür ama, kavram daima imjla sınırlanmış olarak kalır. Onu tamamen yakalamaya elverişli ve sahip olmak suretiyle, imaj tarafından tüm olarak açıklanabilir». Örneğin tipik bir allegori olarak, Süleyman Ma.: nin yapım efsanesini hatırlayalım. Ayrıca allegorilerin, genellikle semboller tarafından bize hatırlatıldığını da unutmayıalım. Ama «sembol»ün ne olduğunu daha iyi anlatabilmek için aşağıdaki açıklamalara yer vermem gerekiyor.

Sembol, kısmen bilinmeyen fakat varlığı kesin veya zorunlu olan olay ve düşünceleri ifade eder. Bunların hepsi de gerçektir ama, söz ve düşünce kalıbına sığdırmak zordur. Bunu biraz başarabilmek için, sembolün içinde saklı manaya erişmiş olmak gerekir. Bu ise zaman ve sabır işidir. Onun için diyoruz ki, sembolle anlatılmak istenen, çok kere hissolunan ve hatta bazan da bilinen şeylerdir. Ama kolayca ifade edilemez ve sınırlanamaz. Her düşünce için ortak bir ifadeye bağlanamaz. Bu, onun içinde saklı mananın bir çeşit tatlı oyunudur. Bu tatlılık ise, düşünceye kazandırdığı hürriyetten gelir. Ayrıca çağrışıma uygunluğunun da eserdir. Çağrışıma aracılığı sayesinde, duygu ve zekâda iyi bir ortaklık zemini kurulur. Böyle bir ortamda duygu,

zekâ, muhakeme ve düşünceler birlikte harekete geçerek, derinliklerdeki gerçeklerin beraberlik içinde şekillenmesine yol açarlar. Ve gerçekler bir anda en öz ve en veciz şekilde ortaya çıkarak, sarsılmaz bir anlaşma ve kaynaşma vesilesi olurlar. Semboller belirli bir konuda şuur altına hitab ederek, o konudaki tüm bilgi ve duyguların harekete geçmesini sağlarlar. Onun için denebilir ki, semboller aynı zamanda birer ilham kaynağıdır.

Sembol'ün şu özelliğini mutlaka bilmek gerekir. Gizlediği mana açık olursa veya bir manayı gizlediği az çok sezinlenmediği zaman, sembol ölür. Sadece basit bir şekil kalır ortada. İçindeki manayı çok iyi ve kesin formüle eden, ortaya çıkaran bir ifade tarzını bulabildiğimiz zaman da öyledir. Tıpkı suyu sıkılan meyve gibi... Onun için, herhangi bir şeyi gizlediğinden şüphe edilmeyen nesne sembol değildir .

Sembollerin bir özelliği de; her yerde, her zaman kolayca bulunup kullanılabilen basit, hatta bazan da ilkel şeyer omalarıdır. Aslında yararlı olan bu özellik, sadece bir durumda sakıncalı sayılabilir. O da, gizlediği mana bilinmediği ve sezinlenmediği zaman, anlamsız basit bir nesne, lüzumsuz bir şey gibi görünebilmesidir. Hastalığının devası olan şifalı otu bilmeyen kişinin onu çiğneyip geçmesi gibi bir durum çıkar ortaya. Ama o otun kudretini bilen, tanıyan, bir meslek sırrı halinde kullananlar için bu durum ne kadar yararlıdır. Tıpkı biz ve sembollerimiz gibi. Ama bu semboller yabancılar için, üzerine basılıp geçilen o ot gibidir. Örneğin, Üç.: Bü.: Nû.: a dahil olan Gö.: ve Pe.:, bir yabancı için sadece birer geometri aletidir. Ama biz onarsız L.: yı bile açamayız. Aradaki fark bu kadar derin ve anlamlıdır. M.: ik gözümüz açılmasaydı bu farkı nereden bilecektik? Buğday tanesini yulaf tarlasında arayanlardan olmadığımızı şükretmeliyiz. Bilenlerden olmaya çalıştığımızı sevinmeliyiz. Portakalı elma gibi ısırmağa kalkan onu bilmeyendir. Ağzına kabuğunun acılığı yayılınca onu fırlatıp atıyorsa, bunda portkalin suçu ne? Şu anda bir limon kabuğu göstersem, bir anda onun ekşiliğini hepimiz tatmış gibi oluruz, ağzımız sulanır. Bizlerin şuur altında limona dair ne varsa ortaya çıkar. Bütün düşünceler sadece limon üzerinde toplanır. Ne dilde ne de düşüncede başka şeyin adı geçmez. İşte bu, bir parça limon kabuğunun marifeti olur. Semboller de buna benzer. Örneğin elimdeki Çek.: hiç birimize ceviz kırmayı düşündürmez. Kıl.: lar adam öldürmeyi hatırlatmaz. Çünkü, bunlar aracılığı ile edindiğimiz şeylerin ulviliğini bil-

mek, Mesleğimizin ezoterizmine (içselliğine) nüfuz ettiğimizi farketmek, bunların dış âlemdeki basit nesnelere olduğuna dair düşünceleri silmiştir. Bu yönde geliştikçe ve sembollerin anlamını kavradıkça gerçekleri daha iyi izliyor, düşünce, duygu ve amaçta en öz şekilde ve en kestirme yoldan birleşebiliyoruz. M.: luğun ruhunu böyle katkat, perde-perde, kendine has bir şekil ve örtü içine alan her ne varsa, içindekini sezinlemeğe çalışmak, örtüleri birer birer kaldırarak özüne ulaşmak esasen görevimizdir. Önümüzde açılan sonsuz perspektif içinde, böylece görebildiğimiz gerçekleri kendimize göre, fakat hep aynı ülkü için ve hürriyet içinde şekillendirmek ne güzel. Hamtaşı bu güzelliğin verdiği heyecanla yontmağa başlamadık mı?

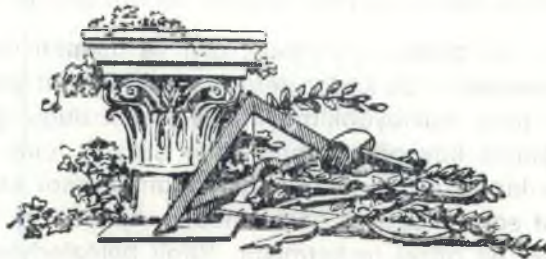
Çekici, kalemi, aldım elime,
Hamtaşı yontmağa başladım gitti.
Çırak önlüğünü taktım belime,
Taşın en sertini işledim gitti.

Sonsuzluğa doğru, Nûra giderek,
Üç Büyük Nûr üzre yemin ederek,
Bu en güzel işi meslek tutarak,
Karanlık dünyayı boşladım gitti.

Bu naçiz K.: iniz henüz bu noktaya gelememenin burukluğu içinde, fakat yüce emelimizi içinde duyarak söylemektedir. Bu avunmayı hoş görünüz. O ülkü yoluna girebilenlerin, kabukla değil öze dolacağına inanıyorum. Ama insanız. O özü içinde tutmak, koruyup yaşatmak herkese nasib oluyor mu? Onun için bırakalım çekirdek kabuğunda dursun. Ortamını buldukça yeni nesiller versin, soyunu sürdürsün.

KK.: im, M.: luk akıllıca kurulmuş, akıl ve hikmeti önder edinmiş, akılcı bir müessesedir. Bu kadar detaylı ve geçerli bir plâna oturabilmesini başka türlü açıklayabilir miyiz? Bir sonsuzluğu işaretlemeyen, engin bir düşünce kaynağını algılanabilir şekiller içine almadan, bir ülkünün insanlarına ortak bir dil bulmadan, Evreni kaplayan tümü temsil ve tarif edici modeller göstermeden, özünün ve ruhunun kavranamayacağını ne güzel farketmiştir. Şifalı balözleriyle yüklü arıları toplayan kovan gibi, sembol allegoriler aracılığı ile, ruh ve düşüncemizi bir ülkü etrafında toplamayı bilmiştir. Bal üretimi için nasıl

kovan gerekiyorsa, M.: ik çalışmalardan da ürün alabilmek için, yukarda açıklamaya çalıştığım gibi M.: luğun ruhunu içine alan, yaşatan, onu kullanılır halde tutan allegori ve sembollere, yani M.: luğun şekil yönüne de öyle ihtiyaç vardır. Onun için diyoruz ki, M.: luktta «Şekil »ve «Ruh» bir şeyin kabuğu ve özü gibidir. Bunların ikisi de birbiri için vazgeçilmezdir, doğaldır. Birini diğeri için feda etmeğe ne lüzum vardır, ne de imkân. Bir bütünün bütünlüğüne duyulan saygıya saygımız vardır.

Nûr ve Ziyâ

«Nûr ve Ziyâ» (yahut nûr-u ziyâ) denildiği zaman, acaba, eş anlamdaki iki kelime ard arda söylenmiş ve lüzumsuz bir tekrarda mı bulunmuş oluyor? Öyle ya, nûr da, ziyâ da «ışık» demek değil mi? Yoksa, sentez yoluyla, ifâdenin kuvvetlendirilmesi mi sağlanmış oluyor? Yahut, ifadeye soyut bir anlam mı verilmiş oluyor? Yoksa... ayrı anlamlar mı taşıyor bu iki kelime?

Bir sözlüğe bakıldığında, «nûr» kelimesinin karşılığı olarak «aydınlık, ışık, parlılık» kelimeleri gö-

Tayfur TARHAN

rülür; «ışın» da denilmektedir; «ziyâ» kelimesinin karşısında da «ışık, aydınlık» kelimeleri görülür.

Fransızcada, her iki kelimenin bir tek karşılığı vardır, o da: «la lumière»dir. Ama «lumière» kelimesi, kullanıldığı yere göre, aydınlık, parlaklık, zekâ, bilgi, izâh, ruhî aydınlık gibi anlamlara da gelmektedir.

Belki aynı kökten gelen «illumination» kelimesi «Tanrının ruhları aydınlattığı ışık» anlamında kullanıldığı zaman

«soyut ışığı» daha iyi belirtiyor. İngilizce «light», almanca «Licht» kelimesi için de aynı şey söylenebilir. «Nûr» un da, «ziyâ»nın da yerine «ışık» kelimesi kullanılacak olursa, türkçede de aynı şey yapılmış olur ve bu kelime, kullanıldığı yere göre, somut ya da soyut anlam taşır. Dilimizdeki «gerçek» kelimesi gibi... Oysa bu kelimenin iki ayrı anlamını belirtmek üzere fransızcada «vérité» ve «réalité» kelimeleri vardır. Nitekim, MİMAR SİNAN Dergisinde çıkan «Hakîkatı Aramak» başlıklı bir yazıda, «vérité»nin karşılığı olarak «hakîkat» «réalité»nin karşılığı olarak da «gerçek» kelimelerinin kullanılması önerilmiştir (1).

Her hâl ve kârda, gerek **nûr**, gerek **ziyâ** kelimesi lisânımıza yerleşmiş bulunuyor ve bu kelimelerin lisânımız içinde mevcut olmaya devam edişleri, sırf sözlüklerde yer almış olmalarından değil ve fakat, merâmımızı anlatma irâdemize bağlı bulunmalarından ileri geliyor.

Bir kimse hakkında «**nûr** yüzlü» denildiğinde, ne ifade edilmiş oluyor?

Mevlânâ Celâleddin Rûmî'nin, «Seni beğenen ve medheden

kimse, eğer kaşını, gözünü, yüz ve vücut güzelliğini medhediyorsa, bunlar çürüyecek, toprak olacaktır; eğer lisânından çıkan sözleri ve söyleyişleri beğeniyorsa, bir gün bu dil susacaktır; seni medheden kişi eğer **çehreni ışıldatan** ve sözlerini güzel söz eden **mukaddes rûhu** medhediyor ve bunu bilerek yapıyorsa, haklıdır, çünkü onu irfânı söyletiyor, hakikî güzelliği ona irfânı bulduruyor demektir» (2) sözleriyle, bir insan yüzünün aksettirebildiği «**nûr**» dan (yâni **ruhların aydınlatıldığı ışıktan**) ve bunu anlayabilenden bahsettiği anlaşılıyor.

Tasavvuf dilinde «**nûr**» kelimesi (3), evrende görünüş alanına çıkan (zuhur eden) Tanrı'yı, yâni, **Tanrı'nın ışığını** dile getirir.

Aydınlık, parlaklık anlamına da gelen «**nûr**» kelimesi, Ken'an Rifai'ye göre (4), Allah'ın isimlerindedir; gizli, örtülü olan şeylerin ledün ilmi (5) vasıtasıyla

---

(2) Ken'an Rifai'nin Mesnevi-i-şerif şerhlerinden.

(3) Orhan Hançerlioğlu'nun «İnanç Sözlüğü» ne bakınız.

(4) Ken'an Rifai'nin «Şerhli Mesnevi-i-Şerif»inin lûgatça kısmına bakınız.

(5) Ledün ilmi: İlahî sırları öğreten ve Hak tarafından ihsân olunan ilim demektir.

(1) Mimar Sinan Dergisi, sayı 15, sayfa 67 ye bakınız.

münkeşif olmasına, kezâ, kalbden mâsivâyı (6) çıkarıp atan ilâhî vâridâta da nûr denilmektedir.

Nûr ve ışık kelimeleri ekseriya eş anlamda kullanılmakta ise de, «**Nurculuk**» ile «**İşıkçılık**» birbirinden tamamen ayrı iki doktrin olduğuna hemen dikkati çekelim. Filhakika «**Nurculuk**» (7) her türlü bilimsel araştırma ve açıklanmayı dinsizlik sayar. «**İşıkçılık**» (8) ise, evrensel oluşumu, ışığın yoğunlaşmasıyla açıklayan Platon-Gizemcilik karışımı bir Doğu öğretileridir; islâm düşünürü Şahabettin Suhreverdi'nin (1158-1191) bu öğretisi şöyle özetlenebilir: «**İşıklar ışığı (nûr-ül-envâr) derinlere doğru indikçe yoğunlaşmış ve kararmıştır; bu yoğunlaşma, maddesel dünyayı meydana getirmiştir; ruhla beden arasında önce bir ayrılık yoktur, çünkü biri öbürünün yoğunlaşmasından ibârettir; madde kendini eğiterek, yavaş yavaş yeniden ışıklanabilir...**» Bu özetlemede «**ışık**» kelimesinin «**Nûr'un ışığı**» anlamında kullanıldığı anlaşılıyor.

(6) Mâsivâ: Bütün geçici varlıklar; dünya ile ilgili her şey.

(7) Orhan Hançerlioğlu'nun «Felsefe Sözlüğü»ne bakınız.

(8) Orhan Hançerlioğlu'nun «Felsefe Sözlüğü»ne bakınız.

Cemil SENA, milâdın 202 ile 270 inci yılları arasında yaşamış olan PLOTİNOS'un (Plotin'in) «... Mutlak birlik, düşündüklerimizden bambaşka bir şey olduğu için, ruhumuzu en yalın bir duruma getirmeden onu anlayamayız; buna ise ancak esirme (vecd) ve dalınca ulaşabiliriz; biz onu ancak kendi içimizde bir belirti (tecellî) olarak hissederiz; insan, tanrısal bir lutuf olan bu belirtiyi beklemeli, aramalıdır. Onunla birleşmenin tek aracı, insel isteklerden arınmaktır; fakat bu evrensel güç, uzayla ilgisizdir; dışımızda değil, içimizde **ışık veren bir nûrdur.**» dediğini naklederken (9), «**ışık**» ve «**nûr**» kelimelerini ayrı anlamlarda kullandığı beliriyor.

Milâttan önce VI. yüzyılın filozofu FİSAGOR'u (Pythagoras'ı) ve onun tasavvufî (mistik) tarafını anlatan yazarlar, Evren'i, insan kaderinin bağlı bulunduğu kosmik (kâinâta ait) (10) bir dramın oynandığı tiyatro olarak

(9) Cemil SENA'nın Filozoflar Ansiklopedisine bakınız.

(10) **Fisagor'un kosmos'u** : Kâinât ve onun konuları; yahut, daha genel olarak, gerçek kâinât, ya da muhayyilenin veya idrâkin yarattığı herhangi bir kâinât. (Teşmilen, kosmos kelimesi, iyi tanzim edilmiş bir küllü, «bütün»ü ifâde etmiştir; aynı zamanda, yıldızlararası sâha anlamına gelmektedir.

gösterirler; bu fâcia, iki esâsın ihtilâfından, yâni, iyi'nin ve güzel'in hüküm sürdüğü alan ile, kadere ve ölüme tâbi olan tahtelkamer (11) alan arasındaki anlaşmazlıktan meydana gelmiştir; beşerî fâcia, bu iki alanın kesişme noktasında bulunuşumuzdan ileri gelmiştir; beşerî terkinin ikiliğini, insanı, semâvî nûrlara hayran ölümsüz bir kıvılcım olan rûha yakınlığı ile **yukarı âleme çeker**, bedeni ile de, karanlıkların, tesâdüfün ve kötülüğün **aşağı dünyasına çeker** (12).

Burada söz konusu edilen «semâvî nûrlar» deyişi ile, gözle görülen ışıkların kastedilmediği kolaylıkla anlaşılıyor.

Bizans tasavvufunda, **Silouane de l'Athos** (13), müridine, ilâhî ışığın (yâni nûrun) hârikulâde tesirlerini anlatır. Bu **nûra** iştirâk eden, ona tamamiyle gark olur ve o zaman Tanrının mevcudiyeti doğrudan doğruya mülhem olur. Gayrımaddilik hissi, mânen maddileşir. Bunu hissedenden, bu dünyada kalmakla beraber, bu dünyadan değildir, za-

man mefhûmunu kaybeder, bir bedene sahip olup olmadığını farketmez, fakat kendi varlığını her zamankinden çok idrâk eder. İlâhî Aşk'ın letâfetine hayran olarak, her şeyi unuttur, çünkü **Sezilemiyen**'i sezer, **Görüle-miyen**'i görür, kendini buna lâayık görmediğinden ve sevincinden ağlar, rûhunu ancak göz yaşları teşkin eder. Onun benliğini saran Nûr, tabii ışıktan farklıdır. Bu Nûr'un kesafeti, benliğinin derinliğince artar; bu, soğuk ve çığ bir ışık değil, sıcak ve lâtif olan Nûrdur ve bütün vücudunu kapladığı sıcaklıkla, onun, türlü düzensizliklere karşı koyabilmesini sağlar.

Dünyanın ışığı, etrafımızdaki maddî şeylerin görüntüsünü nasıl sağlıyorsa, ilâhî ışık (yâni Nûr) da öylesine sahih bir görüntü sağlar. Bu Nûr, Tanrının onu az veya çok bollukla ihsân ettiğine göre değişir; buna göre, imân dahî nûrdur ama cüz'îdir; yalnızca **ihsâna** ve **ümide** karşı duyulan eksiksiz aşk olan Nûr, inâyet içinde kemâline erer. Bu Nûr, mânevî âlemi görmeyi, görüle-miyeni görmeyi mümkün kılar... Fakat bu Nûrun temâşâsı iktisap olunamaz, ihsân edilir. Bu ihsân, hayret verici ve bilinmeyen bir tarzda, beklenmedik bir anda gelir. O zaman insan, Nûrun içte mi dışta mı olduğunu bilmez; Nûr nüfuz eder, sarar

(11) Tahtelkamer: Yeryuvarlağı ile ayın medarı arasında bulunan.

(12) M. M. DAVY, Encyclopédie des Mystiques, sayfa 44.

(13) M. M. DAVY, Encyclopédie des Mystiques, sayfa 220.

ve ilâhî sevincin parıltısına sevkeder. X ve XI inci asırların bizanslı ilâhiyatçısı ve şairi SY-MEON (le Nouveau Théologien), bu Nûru geceleyin gördüğünü anlatır. Bu Nûrun hayret verici tarafı, ona garkolan insanı tanılaştırmaması ve ölümsüzleştirmesidir, zira, artık insanın zaman ve mekân mefhûmu kalmaz; ölmün, seksin, yaşın, sosyal şartların ve dünyaca zorunlu kılınan hiç bir tahdîdin artık onun üzerinde etkisi yoktur.

İnsan, duâ etme hâlinde iken ilâhî Nûru görür ve hisseder. Nûru ilk hissettiği ve temâşâ eylediği zaman, bu o kadar alışılının dışında bir şeydir ki, buna inanamaz; bu görüntü esnâsında ve sonrasında, kendini, bütün dünyevî arzularını yok eden derin bir sükûn, ilâhî bir aşk ile dolu hisseder... Beden ve dünya hissi bâkî kaldığına göre, insan, ilâhî Nûru ve gün ışığını aynı anda görebilir. İlâhî Nûr, tabii ışıktan ayrı mâhiyettedir; rûhun, zekânın, aşkın, hayâtın ışığıdır... İnsan, inâyet yoluyla ilâhîleşebilir, bu, ona bir ihsândır ...Bu esrar çözümlenemez... Nitekim, «yaratılmamış olan Nûr» u temâşâyâ mazhar olan insanın, «Tanrı karşısındaki hayranlığı» tasvir edilemez ve insan ona şükranını ifade etmek için ne söz, ne benzetiş, ne de esinti bulamaz; sâdece göz yaşları,

duyduğu derin sevinci dile getirebilir.

Mutlak ile meşbû insanların Mısır çöllerine sığındıkları III üncü yüzyılda beliren «Çöl tasavvufu» ise, bir tek cümle ile şöylece özetlenebilir: «Tam öğle vaktinin güneş ışığı tasavvufu» (14). Çölün sırrı, göz kamaştırıcı Nûr ile yüzyüze gelmedir.

Nûr, aynı zamanda, «ilim» anlamına da gelmektedir. Fizik «ziyâ» veya «ışık», karanlıktaki maddî varlıkları görmeyi sağlar; ama cehâletin, taassubun, bâtil itikadın ve kötülüklerin karanlığından kurtarıp, iyiliğin, doğruluğun, güzelliğin, müsâmananın ve ilmin aydınlığına kavuşturan, tekâmül yolunu aydınlatan, fizik ışık değil, Nûrdur.

«Yaratılmamış olan» (yâni evveli ve âharı olmayan) Nûru, içlerinin derinliklerine sindirmeye çalışarak, irâde kuvvetlerini, gerek kendi içlerinin, gerek dış âlemin sulh ve salâha kavuşturulması yolunda teksif eden Hakikat arayıcıları, Nûrun kaynağını keşfedemeyecekler ama, temessül edebildikleri nûrdan, erişebildikleri kemâlden, hiss edebildikleri iyilik aşkından, çağdaşlarına ve kendilerinden son-

---

(14) M. M. DAVY, Encyclopédie des Mystiques, sayfa 190.

raki nesillere - dogmatizme saplanmaksızın - aktarabilecekleri pay ölçüsünde insanlığa fayda sayılabilmış olacaklarını bile- rek, ömürleri boyunca nûr al-

maya çalışacaklar ve sonunda... alıp verebilmiş oldukları nûr ka- dariyle, ölümsüz Nûrun bütünü içinde kalmakta devam edecek- lerdir.

Yapabilirim Diye Düşünürseniz Yapabilirsiniz! *"You can if you think you can,"*

Dr. Norman Vincent Peale

Prentice Hall, Inc., Engelwood Cliffs, New Jersey 07632, USA.
321 sayfa, \$ 6.95

(New Age' Mayıs 1976, Edward Salt, Türkçesi: M. Gökdoğan)

Yaklaşık bir yüzyıl önce Amerika'nın en seçkin Psikolojist ve Filozoflarından biri olan Williams James: «Benim kuşağımın en büyük keşfi İnsanoğullarının kafa ve düşünme davranışlarını değiştirerek yaşamlarını değiştirebilecekleri'dir.» diye yazmıştı.

Dr. Norman Vincent Peale K. te «You can if You think You can» adlı kitabında daha üstünde durarak ve daha kişisel biçimde bu sonuca varmaktadır.

Dr. Peale mücerret bir optimizm ve olumlu düşünme nazariyesi der-si -vaazı- vermior; tasvirler üstüne tasvirler kullanarak kadınların ve

erkeklerin fikrî davranışlarını -yeteneklerini- kullanarak mucizeler yaratabileceklerini isbata çalışmaktadır.

Kendilerini büyük çetin zorluk yığınları üstünde hissedener, düşüncelerini değiştirerek hayatlarını biçime sokabilmişler ve başarılı olmuşlardır.

Bu kitabın anafikri kişinin kendikendine nasıl inançlı olabileceğidir. içgüdüyü geliştirmek için, bir dokuz-nokta programı; işletilmesi gereken yetenekleri toplamak için on yol ve cansıkıntısı ile hüsrani yenilemek için de altı-nokta programı verir.

Kitabın ondört bölümü ve her bölümün sonunda anlatılan ve tartışılan fikirlerin bir özeti vardır. Bölüm adları arasında: «Sabır prensibi, dayanma. Bezmek için daima çok erken», «Kendinize inanmaya devam edin - İtimad gücü», «Bir mucize bekleyin - Mucizeler yaratmaya vesile olun.», «Başarısızlığı aklınızdan çıkarın - Düşünmeye bile gerek yok.», «Sağlık, Canlılık, Diriliği artırma yolları» ve «İşlerin en üstüne çıkın ve orada Kalın!» var.

«Özellikle zor ve şaşırtıcı, belki de çok cesaret kırıcı bir sorununuz olunca, tatbik edeceğiniz ve onu sürdüreceğiniz bir temel prensip vardır. O da sadece şudur - Hiç bırakma, Yılma, Sakın terketme.» diyor Dr. Peale bu kitabının birinci bölümünün başında.

Diğer düşünceler de şöyle :

«Bırakmak, koyuvermek, tam yenilgiyi davet etmektir... Yenilgi psikolojisinin gelişmesine, yayılmasına yarar. Yenilgiden hiç söz etmeyin, çünkü, böyle yaparsanız kendinize, yenilginin kabulü hakkında da konuşabilirsiniz.

«Kendikendinize «şunu, ya da bunu yapamam» gibi laflar etmeyin; asla olumsuz yoldan düşünüp bir şeyin mümkün olmadığına karar vermeyin. Önce düşünün ki yapabilirsiniz, sonra üstüste deneyin ve sonra yapabileceğinizi, kuşkusuz, bulacak, göreceksiniz.

«Yazdığınız bir şeyi, mümkün değil ya da beceremiyorum diye, asla bırakmayın... Aklınızın düşünme yeteneği var ve ona tam olarak konuyu verebilirseniz, herhangi bir meseleye çözüm yolu bulunur... Kendikendinize engel olmayın, suç bulmayın... Kendinizi küçültmekten vazgeçin.. İyi bir savaşgücünüz olmadıkça hiç bir işin içinden çıkamazsınız. Böyle yapın ve bu yolda ilerleyin.»

Dr. Peale küçük bir kasaba çocuğudur; konferansları ve makaleleri ile Dünya şöhreti olmuştur. Kırküç yıldanberi, New York City'de 5. Ave., 29. Caddedeki Marble Collegiate Reformed Church'ün (1628 de Hollandalılarca kurulan ve B. A.'nın en eski Protestan Pastörlüğü) Pastörüdür. 8 mayıs 1898 de, Bowersville, Ohio'da (1970 de sadece 358 nüfusu olan yemyeşil bir kasaba) doğmuştur. Dr. Peale bir Methodist Rahip olan Reverend Charles Clifford Peale'in (ve Anna De Laney'in) üç oğlunun enbüyüğüdür. İlk öğrenimini, ailesinin yaşadığı türlü kasabalardaki okullarda yaptı. 1920 de, Ohio Wesleyan Üniversitesi'nden mezun oldu ve 1924 te Boston, 1931 de Syracuse ve 1938 de Duke Üniversitelerinden dereceler almış bulunmaktadır.

1922 de Methodist Minister tayin edildi ve hemen on yıl, Berkeley'de, Rhode Island, Broklyn, Syracuse ve New York'ta hizmet etti. 1932 de şimdiki yerine, Marble Collegiate Church'e gelmiştir.

Dr. Peale 1944 te, Lowell Thomas Kardeş, merhum Captain Eddie Rickenbacker, Branch Rickey ve diğer öndegelen ve sanayici liderler gibi kişilerin yardımlarıyla «Guidespots» adlı, aylık bir magazin yayınlamaya başlamıştır. Bu magazin şimdi, ayda iki milyondan fazla tirajı vardır.

Peale Kardeş Brooklyn'deki 1062 sayılı Midwood L.'nin üyesidir; 1949 dan 1951 e kadar N. Y. B. L. nin G. Chaplain'liğini yapmıştır; Skoç Riti'nin 33. derceli bir üyesidir; New Jersey'deki Crescent (Hilâl) Shrine' in üyesidir ve eski G. Imp. G. Chaplain'idir.

The text in this section is extremely faint and illegible, appearing to be a series of lines of text, possibly a preface or introduction, but the content cannot be discerned.

Çalışmak hayât

Düşünmek nûrdur.

Victor Hugo

Bir Büyük Üstâdın Vedâ Mektubu

S.: A.: K.: Ş.: C.:

Necat Mah.: Muh.:’ne

Meş.: Dersaadet, 18/4/332 (1916)

Üs.: Muh.: ve Az.: K.:’ler,

İlca-yı ahval dolayısıyla gayr-ı muayyen bir zaman için Meş.:’ı Dersaadetten infikâk mecburiyetindeyim. Âmal-i dünyayı meslek-i mukaddesimize hidemat-ı ciddiye ifasına mâtuf olan Muh.: K.:’lerimin hakıkında göstermiş oldukları muhabbet-i samimanenin devamını rica ve mazhar-ı muvaffakiyat ve terakkiyat olmanızı Sani-i Âzam-ı Kâinat hazretlerinden temennî ederek arz-ı veda eyler ve selâm ve ihtiramatımı takdim ederim, Üs.: Muh.: ve Az.: K.:’lerim.

Üs.: A.: ve fahrî Üs.: Muh.:

A. Faik 33.:

Yukarıdaki mektup, Maşrık-ı Azamın (Büyük Loca) üçüncü devresinde Üstad-ı Azam (Büyük Üstat) seçilen ve ertesi yıl Kafkas cephesinde şehid olan Faik paşanın ölümünden iki ay önce cepheye hareket etmeden evvel Locasına yazdığı veda mektubudur.

ص: ۱: ک: ...

خجانه مح: ...

س: ...

است: ...
الای: ...
انصاف: ...
جبه: ...
گوشه: ...
در قیام: ...
عصه: ...

است: ...

A. Falk

Üstad-ı Âzam A. Falk Paşanın veda mektubu

Faik Paşa K.:miz 1876'da doğdu. 1899'da Erkân-ı harp yüzbaşısı olarak Harbiyeyi bitirdi. Aynı yıl Sisam'da, daha sonra da kaymakam rütbesile Debre'de görev yaptı. 1909'da Üsküdar Sancak mutasarrıflığına getirildi. Balkan harbinde Birinci Kolordu Erkân-ı harp reisi ve Birinci İşkodra fırkası kumandanıydı. Harp sonunda rütbesi Miralaylığa yükseltildi ve İstanbul Merkez Kumandanı oldu. 1914'te Miraliva rütbesile Kolordu kumandanlığına getirildi.

Maşruk-ı Âzam'ın birinci devresinde (1909-1912) Talât Paşanın istifasından sonra Üstad-ı Âzam seçildi. 1915'te, üçüncü devrede tekrar Üstad-ı Âzam seçildi. 17 Haziran 1916'da Birinci dünya harbinde Kafkas cephesinde şehid oldu.

S. UMUR

Maşrık-ı Azam tarafından Atatürk'e yazılan bir Mektup

Atatürk'ün köpeği bir gün Atatürk'ü ısırır. Köpeğin kendi sahibini ısırması bir takım endişelere yol açar. O zamanların tanınmış veteriner doktorlarından Hayim Naum K. İstanbuldan çağrılır.

Görüşmeleri esnasında Hayim Naum'un Mason olduğunu öğrenen Atatürk, bu vesile ile Masonlara selâmlarını gönderir.

Aşağıdaki mektup, bu selâma teşekkür için yazılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Reis-i Âli-i Kaderi
Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine

Efendimiz Hazretleri

Ankarada hizmet-i celilelerinde bulunan doktor Hayim Naum efendi vasıtasile Türkiye Masonluğuna isal-i selâm lûtfunda bulunmuş olmanızı derin bir tahassüs-ü minnettara ile istihbar eden Türkiye

Maşrık-ı Âzamı, hissiyat-ı samime-i müteşekkirânesini hâkipâyı sâmi-lerine arz ve i'lâ ile kesb-i fahr eder.

Hayır ve faaliyete hasr-ı vücud etmiş dehaları takdis eden ve öteden-beri ulül-azm-i mevcudiyetinizde yalnız vatanın işgal ve istilâdan tahlisine hizmet ve delâletle iktifa etmeyerek pek muazzez memleketimizde efkâr ve ezhanı batıl akide ve ananelerden kurtarmağa azmetmiş ve muvaffak olmuş bir kahraman selâmlayan Tûrkiye Masonluğu, mukadderat-ı memleketin, yalnız büyük bir zekâ ve büyük bir kalp ile değil, aynı zamanda büyük ve yorulmaz bir faaliyetle anbean mü-

tezait bir azim ve gayretle halkın inkişaf ve tealisine hâdim bir tarika sevk edildiğini görmekle cidden bahtiyar ve müftehirdir.

Makasid-ı esasiyesi meyanında hassaten taassup, cehalet ve akaid-i batıla ile mücadele gayesini takip eden Masonluk, zat-ı riyasetpenâhilerinin faaliyet-i mütezayide-i faziletperverileri sayesinde sevgili memleketimizi pek yakında en muazzam hayr ve mükemmeliyyete vasıl olmuş göreceğinden emin ve mutmaindirlir.

Teşekkürat-ı tazimkâranemizi hâkipâyı sâmi-i riyasetpenahilerine arz ve tekrar eyleriz, efendimiz hazretleri.

9 Mayıs 1341 (1925)

Reis
(Servet Yesarı)

Vefa Muhterem Mahfelinin 8 Mayıs 1341 (1925) tarihli ter-simatında da aynı olayla ilgili şu satırlar yer almakta :

..... Hikmet Ömer B. söz alarak, geçen hafta Maşrık-ı Âzam hey'-et-i umumiyesinde, geçenlerde Ankaraya azimet ve avdet eden tabib Hayim Naum B.'imizin orada buldukları esnada muhterem ve mü-beccel Reis-i Cumhuremiz Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleriyle bir hasbihalde buldukları şerefli bir andan, ve kelâmın Türk Ma-sonluğuna intikalinden bil'istifade, Gazi Paşa Hazretlerinin kıymetli

selâmlarıyla biraderlerimizi taltife müsaadelerini niyaz eylemiş ve Paşa Hazretleri de selâmlarını tebliğ-e kendierini memur ettikerini cevaben emir buyurmuşlardır. Maşrık-ı Âzam Hey'eti Umumiyesi bundan pek mütehasis olarak Muhterem Reis-i Cümhur Paşa Hazretlerine bir teşekkürnâme yazılmasını tensib eylemişlerdir. Mahfel-i Muhterememizin Maşrık-ı Âzam murahhası olmak sıfatile tebliğ-i keyfiyet eylerim, demişler ve bunu müteakiben Üs. Muh., Gazi Paşa Hazretlerinin şereflerine bir müselles alkış icrası için sütunları dâvet eylemiş ve kemâl-i şevk ü şâdi ile ifa edilmiştir...

S. UMUR

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

ŞEHZADE NURETTİN EFENDİ

1851 —

Osmanlı Şehzadelerinden ve Abdülmecid'in oğlu. 8 Kasım 1873 tarihinde İstanbul'da doğdu. Proodos Locasında tekeris edilmiştir. Bu celsede hatip konuşması Şehzade Mehmet Murat efendi (5. Murat) tarafından yapılmıştır.

SELİM SABİT EFENDİ

1829-1910

Türk maarifçisi. Cevdet Paşanın

kurduğu Dar-ül-muallimin'in ilk mezunlarından. Devlet hesabına Parise gönderilmiş, orada 6 sene kalmış, matematik, fizik ve kimya üzerine ihtisas yapmış, aynı zamanda «Paris Mektebi Osmanî»'sinin türkçe dil hocalığını yapmıştır. Galatasaray Lisesi ikinci müdürlüğünde bulundu. Maarif meclisi azalığı ve reisliği yaptı. Türkiyede Pedagojinin yayılmasına çalışmış olan ilk maarifçilerdendir. Coğrafya, mantık, belâgat vs. konularında okul kitapları yazmıştır. 7 Nisan 1868 tarihinde İstanbul'da l'Union d'Orient Locasında tekeris olmuştur.

**Derleyenler : Sahir ERMAN
Suha UMUR**

ABDULLAH MACİT BEY

1841-1917

Meşhur şair Keçecizade İzzet Molla'nın torunudur. Matbuat-ı Dahiliye müdürlüğü sırasında, 2 Şubat 1868 tarihinde İstanbulda l'Union d'Orient Locasında tekris edilmiştir. Hariciye Nezareti kâtipliğinde bulunmuş, Devlet Şûrası azalığı da yapmıştır.

BEKİR SAMİ

1865-1933

Türk siyaset adamı. Galatasaray Lisesi ile Paris Siyasal Bilgiler okulunda okudu. Van, Trabzon, Bursa, Beyrut ve Halep valiliklerinde bulundu. Mütarekede Osmanlı Meb'usan Meclisine Amasyadan milletvekili seçildi. İstanbulun işgali üzerine Anadoluya geçerek T. B. M. M.'ne katıldı. İlk icra vekilleri heyetinde Dışişleri Bakanlığı yaptı. İzmir suikastı ile ilgili görülerek tevkif edildi ise de beraat etti. Bu olaydan sonra siyasetten çekildi.

Bekir Sami bey, İstanbulda Muhibban-ı Hürriyet Locasında 12.12.1910 tarihinde tekris edilmiştir.

KÂZIM NAMİ DURU

1876-1967

Türk eğitimsisi ve yazarı. Harp okulunu bitirdi, yüzbaşıliktan sivil hayata geçti. Maarif hizmetinde açıştı. Talim ve Terbiye dairesi üyeliği, 5., ve 6. dönemlerde milletvekilliği yaptı. Sosyolojinin Unsurları (1936), Ziya Göalp (1949), İttihat ve Terakkî Hatıralarım (1957), Cumhuriyet Devri Hatıralarım (1958) gibi eserleri vardır.

1.3.1906 tarihinde Selânik'te Macedonia Rizorta Locasında tekris edilmiş olan Kâzım Nami Duru K., sonradan İstanbulda Ziya-yı Şark Locasına girmiştir.

FAZIL AHMET AYKAÇ

1884-1967

Türk şair ve yazarı. İstanbul Fransız Lisesini ve derslerini mektupla takip ettiği Paris Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi. Darül-muallimin'de, Sanayii Nefise'de, İstanbul ve Galatasaray Liselerinde yirmi yıla yakın öğretmenlik yaptı. 4. Seçim devresinde Elâzığ milletvekili seçildi (1927). Psikoloji ve felsefeye dair yazılar yazdı, daha çok tanıdığı kimseleri hicveden divan tarzında satirik şiirleri ile ün yaptı.

Fazıl Ahmet Aykaç K., 139 Mat. No. sı ile 1921 yılında Muhibban-ı Hürriyet Locasında tekeris edilmiştir.

CECİL B. DE MILLE

1881-1959

Sinema prodüktörü.

Los Angeles Şehrinde Al Malakah Locası ile 16 numaralı Prince of Orange locası üyesi

CRİSTOPH MARTIN WIELAND

1733-1813

Şair, edip ve mütercim olup «Almanların Voltaire»i diye tanınır. Gençliğinde Masonluğu tenkit etmesine rağmen, 70 yaşında iken Mason olmak talebinde bulunmuştur. Weima'daki Amalia L.sında tekeris edilmiş ve bu locada çeşitli konferanslar vermiştir. Goethe'nin de üyesi olduğu bu locada, Wieland K.'in vefatı üzerine, Goethe uzun süre anılan bir matem konuşması yapmıştır.

LEROY GORDON COOPER

Astronot.

Colorado'da 82 numaralı Car-

bondale Locası üyesi, EKEIR'i 33 derecesi.

VIRGIL I. GRISSOM

1926-1967

Astronot

Indiana'da 228 numaralı Mitchell L. üyesi, EKEIR 32 derecesi

SALVATORE QUASIMODO

Şair, 1959 Nobel edebiyat armağanı.

31 Mart 1922 de İtalya'nın Licata şehrinde Arnoldo da Brescia L. da tekeris edilmiştir. Babası Gaetano Quasimodo da Masondu.

THOMAS JEFFERSON

1743-1826

ABD nin üçüncü Cumhurbaşkanı.

İlgili belgelerin kaybolması sebebiyle Masonik hayatı hakkında tam bilgi sahibi olmamız mümkün değilse de, yeni yapılan araştırmalar Mason olduğunu ve 20 Eylül 1817 de 90 numaralı Charlottesville L. nı ziyaret ettiğini kesinlikle ortaya çıkarmıştır.

JAMES BUCHANAN

1791-1868

ABD nin onbeşinci Cumhurbaşkanı.

11 Aralık 1816 da Lancarter şehrinde 43 numaralı Lancarter L. da tekris edilmiş, 22 Ocak 1817 de kalfalığa ve ustalığa yükseltilmiş, sonraları aynı L. nin üstadı muhteremliğini yapmıştır.

FREDERİK III

1831-1888

Alman İmparatoru

Babası Wilhelm I tarafından 5 Kasım 1853 te, sarayın mabed haline getirilen bir salonunda tekris edilmiştir. 1860 da Almanya B. L. B. Ü. olmuştur.

HAAKON VII

1827-1957

Norveç Kralı

Babası Frederik VII tarafından tekris edilmiş olup, kalfalığa kadar yükselmiştir.

JAN G. MASARYK

1886-1948

Çekoslovakya'nın ilk Cumhurbaşkanı'nın oğludur.

Londra'da kurulan geçici Çekoslovak hükûmetinde dışişleri bakanı ve başbakan yardımcısı olmuştur. Ülkesinde Komünist olmayan son hükûmet üyesi olarak kaldığından, Czerarin sarayının avlusunda 10 Mart 1948 de ölü olarak bulunmuştur. Komünistler olayın bir intihar olduğunu iddia etmişlerdir. Prag'daki 1 numaralı Jan Amos Komensky L. nin üyesi olup, İkinci Dünya Savaşı sırasında Londra'da bulunduğu sırada, aynı L. yı bu şehirde de kuranlar arasında bulunmuştur.

NICCOLO PAGANINI

Viyolonist ve Kampozitör.

27 Aralık 1808 de İtalya B. L. nin tanışma ve dostluk münasebetleri kurması sebebiyle, Lancetti K. in güftesini yazdığı masonik bir marşı besteleyip, yürüyüş merasimi sırasında bizzat icra ederek töreni yönetmiştir.

FUAD I

(Ahmet Fuat Paşa)

1868-1936

Mısır Kralı

Roma'daki Masonik Propaganda L. da 23 Aralık 1912 tarihinde tekris edilmiş ve aynı gün kalfalığa ve ustalığa yükseltilmiştir.

HABERLER

Aziz Kardeşlerimiz,

Mimar Sinan Locası, «Türkiyede Masonluk Tarihi» hakkında bir araştırma yapılmasına karar vermiş bulunmaktadır.

Bu araştırmaya esas olmak üzere tarih bölümlerini ihtiva eden bir taslak aşağıda yayınlanmıştır.

Bu çalışmada yardımcı olabilecek ve bilzere gerek fikir, gerek hatıra ve gerek mesailerile ışık tutabilecek kardeşlerimizin ilgilendikleri dönemi, ellerindeki malzemeyi ve yapmayı düşündükleri yardım biçimini belirtmek suretile en kısa zamanda Locamız Sekreterliğine bildirmelerini kardeş sevgi ve saygılarımızla rica ederiz.

Mimar Sinan Locası

Not. — 1956-1966 döneminin, Bü. Üs. Nafiz Ekemen'in başkanlığındaki bir kurul tarafından hazırlanması, 24 Temmuz 1976 tarihli toplantıda kararlaştırılmıştır.

TÜRKİYE MASONLUK TARİHİ BÖLÜMLERİ

- 1 — 1738 — 1826 Osmanlı İmparatorluğu hudutları içinde ilk Locaların 1738 tarihlerinde açılmağa başladığı söylenir (İstanbul, İzmir, Halep vs.). Yeniçeriliğin kaldırılması ve Bektaşiliğin yasaklanması ile beraber Mason Localarının da kapatıldığı söylenir.
- 2 — 1826 — 1856 1826'da Masonluğun kapatıldığı kat'i olarak bilinmiyorsa da, 1842'lerde hiç olmazsa İstanbulda (İzmir ve Selânikte de) hiç bir Locanın çalışmadığı, ilk Locaların Kırım harbi nihayetinden itibaren açılmağa başladığı bilinmektedir. Tanzimat ricalinin başlıcaları bu devrede Avrupa Localarında Masonluğa girmişlerdir. Gene bu devrede Masonluk aleyhtarı hareketlerin başlamış olduğu...
- 3 — 1856 — 1876 Bu devrede yalnız İstanbul ve İzmirde 35'ten fazla ve muhtelif obedyanslara bağlı Loca açılmıştır. Masonluk hızla gelişir ve pek çok Türk bu devrede bu Localarda Mason olurlar. Masonluk hakkında ilk neşriyat, (Tasviri efkâr, Habname vs.) bu devrededir.
- 4 — 1876 — 1909 Abdülhamidin tahta çıkması ile Masonluk yasaklanmazsa da, Localara devam zorlaşır, Masonlar hakkında takibat artar. Türkler Localara devam edemez ve bir çok Loca kapanır. Jön Türk'ler, İttihat ve Terakkî ve buna bağlı olarak araştırılacak Selânik Locaları bu devrededir.
- 5 — 1909 — 1935 Millî Masonluk ve Millî Locaların çalışmaya başlaması' Masonluk aleyhine gazetelerde neşriyat. (Leo Taxil'in tercümesi) Locaların bir ara kapatılması (Enver Paşa) 1935'te kapanış hâdisesi.

- 6 — 1935 — 1948 Kapalı devre.
- 7 — 1948 — 1956 Açılıştan müstakil B. L. kurulması faaliyetinin başlamasına kadar olan devre.
- 8 — 1956 — 1966 Müstakil B. L.'nin kuruluşu. - Ayrılma - Muntazam Masonluk.
- 9 — 1966 ve sonrası Bugünkü muntazam Masonluk.

Aziz Kardeşlerimiz,

«Türkiyede Masonluk Tarihi» konulu araştırmaya esas olmak üzere yaşlı Üstatlarımızın, Masonluğun kuruluşu, mesaisine ara vermesi ve yeniden çalışmaya başlaması ile ilgili hatıratını derlemeyi kararlaştırmış bulunmaktayız.

Bu maksatla hazırladığımız ve sadece fikir vermek gayesini güden bir soru listesini aşağıda sunmaktayız. Yaşlı Üstatlarla görüşme yapmağa hevesli olan Kardeşlerimiz, bu görüşmeyi teyp bandına zaptedip bize gönderebilecekleri gibi, isteyen Üstadımız, kendi hatıratını veya elinde bulunan belgeyi uygun göreceği tarzda bize iletebilecektir. Bu mesaiye katılacak olan Kardeşlerimize şimdiden teşekkür eder, kardeş saygı ve sevgilerimizin kabulünü rica ederiz.

Mimar Sinan Locası

Soru Listesi

- 1) Kendisi ile konuşulan Üstadın kimliği.
- 2) Hangi tarih dönemi veya dönemleri hakkında görüşüldüğü.
- 3) Olaylar, kişiler ve varsa belgeler hakkında hatıralar.
- 4) Hatırayı tesbit eden Kardeş'in kimliği ve tesbit tarihi.

OLAYLARIN İÇİNDEN

Sahir ERMAN

Son günlerde dış basının ilgisini en çok çeken olaylardan biri Fransız Piskoposlarından Marcel Lefebre'in Papalığa karşı ta-kındığı tavır olmuştur.

Monsenyör Lefebre, geçen tem-muz ayında kilisede üst üste verdiği vaazlar ile Papa Altıncı Pol'ü ve Vatikan II. Konsilini, Katoliklikten sapma ile itham et-miş ve böyle bir Papa'nın hâki-miyetini kabul etmiyeceğini a-çıklamıştır.

Piskoposa göre, Papalık hırsti-yan ve katolik olmayınlara da müsamaha göstermek suretile küfür yoluna saptığı gibi, liberal düşüncelerde olanları da «kar-deş» saymakla, İsa'nın dinine

ihamet etmiştir ve bunun en canlı örneği de Papa'ya yakın olan 114 din adamının halen mason olmasıdır.

Vatikan bu tenkitler karşısında, Monsenyör Lefebre'i afaret et-memişse de, dinî yetkilerini elinden almıştır. Buna rağmen Piskopos, inandığı yoldan dön-miyeceğini ve Martigny ile Sion şehirleri arasında ufak bir köy olan Ecône'da müdürlüğünü yaptığı Onuncu Pi milletlerarası Seminerindeki görevine devam edeceğini açıklamıştır.

(EPOCA Dergisinin 18.8.1976 tarihli nüshasının 25-28. sahife-lerinde yayınlanan röportajdan derlenmiştir).

ARAMIZDAN AYRILANLAR

A d ı	Doğumu	Tekris tarihi	Son Locası	Eb. Maş.'a intikali
Ara Malhas	İstanbul, 1929	28.11.1961	Hürriyet	4.7.1976
Nusret Hamdi Tekyeli	Selânik, 1892	1929	Müsavat	14.7.1976
Bedri Ölçer	İstanbul, 1890	1932	Uyanış	7.8.1976
Sırrı Alıçlı	Ermenak, 1897	1923	İdeal	10.8.1976
Emin Burat	İstanbul, 1906	1.11.1951	Uyanış	3.8.1976

Eb. Mas.'a intikal eden Kardeşlerimize E. Ul. Mi.'ndan sonsuz mağfret, kederli ailelerine ve bütün Kardeşlerimize sabırlar dileriz.

HİÇ BİR ŞEY ÖLMEZ — HER ŞEY YAŞAR

MİMAR SİNAN Dergisi için gönderilecek yazılar hakkında ricalarımız :

1. (DIN A 4) TSE **21x29.7** cm boyunda yazı kâğıdı kullanınız.
2. Makina ile **seyrek satır** yazınız,
3. Biri orijinal olmak üzere, **iki nüsha** gönderiniz,
4. **Yazı'nın adını** ve **tarih** koymayı unutmayınız,
5. **Kendi adınızı** ve **adresinizi** de, hemen yazı adından sonra sıralayınız,
6. **Tercüme ise, yazı sahibinin adı ve nerede, hangi tarihte** yayınlandığı,
7. **Telif ise, faydalandığınız ana kaynakları** da, yazının sonunda bildiriniz,
8. **Altı sayfayı** aşan (2000 kelime) yazıların ayrı **sayılara bölünmesi mümkündür**; sakıncası varsa, onu da bir ek notla bize **hatırlatınız**,
9. Bir iki mısra'dan fazla şiire yer vermeyiniz,
10. **Resim** varsa, iyi çekilmiş, **siyah beyaz, parlak kâğıda** ve **6x9** cm. (dahil) den **büyük** ölçülü resimler gönderiniz,
Çizgi şekiller için de **siyah çini** mürekkebi ve **şeffaf resim kâğıdı** kullanınız,
11. Basılmayan yazılar **geri verilmez**.
12. Muhabere Adresi : Mimar Sinan, Nuruziya Sokak 21 Beyoğlu, İstanbul'dur.

